

Merczeg János

A Gyurkócs Leányok

267470

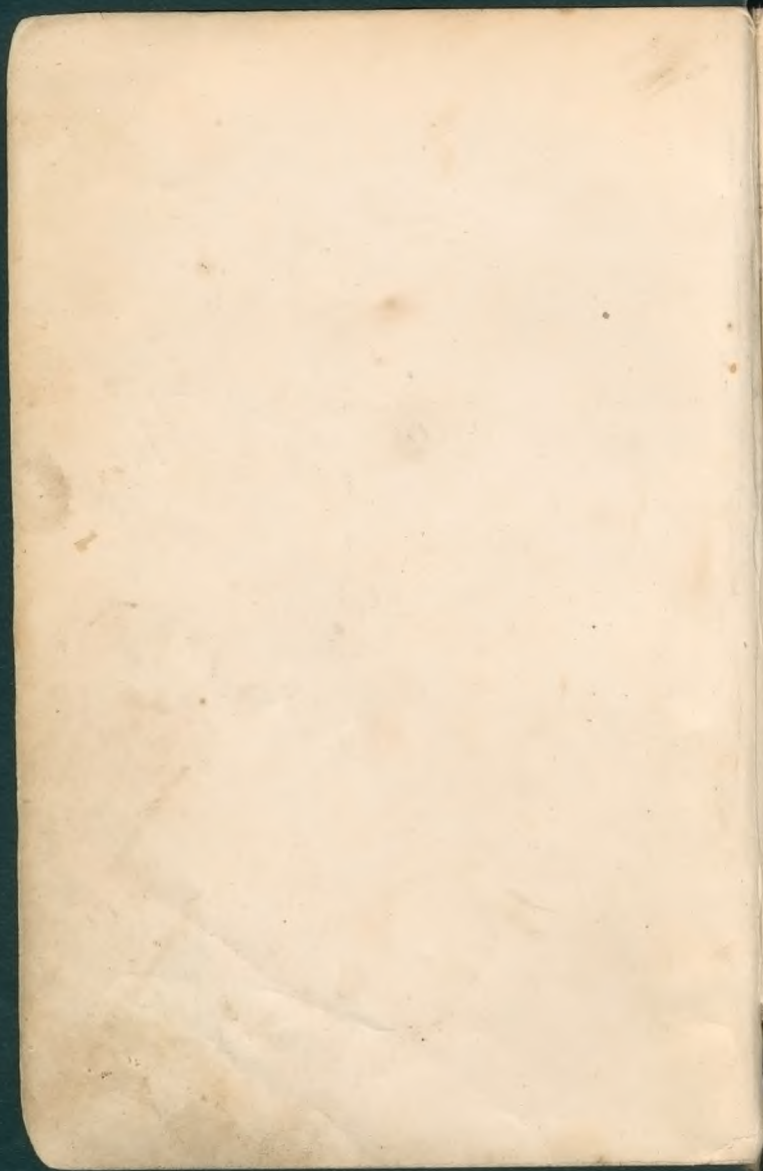
A GYURKOVICS LEÁNYOK

IRTA

HERCEG FERENCZ

BUDAPEST
SINGER és WOLFNER
KIRÁLYA.

HUNGARIA KONYVNYOMDA NYOMASA

A

Gyurkovics-Iséányok

* Herczeg Ferencz munkái *

Sajtó alatt van:

MÁSODIK SZERKELEM

regény

*

Már előbb megjelent:

←₂→ MUTAMUR ←₂→

26 elbeszélés

Ára füzve frt 1.40, díszkötésben 2.40.

*

FENN ÉS LENN

regény

Ára 1 frt, díszkötésben 1 frt 80 kr.

231.

A

Gyurkovics-Leányok

írta

Herczeg Ferencz

Nyolczadik ezer.

Budapest

Singer és Wolfner kiadása

1893

267470 ·

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR	
N	Növedéknapló
1954. évi	4652
SZ.	

A tavasszal le kellett mennem a Szerémségbe, hogy keresztvizre tartsak egy hathónapos kis pogányt. Az őszszel toppant a világba, de én már nyolcz esztendővel előbb, jogászkoromban, megígérttem az apjának, hogy komája leszek.

Elfoglaltságom és a fővárosi ember tünysága tartott vissza attól, hogy idejében ura legyek a szavamnak, és mivel csökönyös czimborám megkötötte magát, hogy én leszek a keresztapa vagy senki más: fél éven át egyre jöttek a Száva mellől a hívogató, a sürgető, a fenyegető levelek.

Jöttek a tudósítások a gyerekről. Már kapkod kövér kezével a Stüssi-vadász után. Már kanálból issza az ürmöst, már kerekre nyitja a szemét és csettent a nyelvével, ha hallja az édes anyja nótáját. És még nincs megkeresztelve.

A pópa fenyegetőzik, az édes anyja búsul, a dadája pedig restel vele az utczára menni, mert egyre kérdik tőle, gonosz szomszédok kérdik: Hogy hívják ezt a nagy fiut?

Egy nap táviratot kaptam az asszonytól. Az anyai szív kétségbeesett jajkiáltása volt: „A gyerek ma megszólalt. Azt mondta: Az ördög vigye el az én keresztapámat! — *Olga*“.

Már ennek nem tudtam ellentállni. Utra keltem, egy szőrös hintalóval, egy nikeltengelyű gyerekkocsival a podgyá-

szöm közt, a pópának szánt körmöcziekkel a zsebemben.

Fél éjszakán át aludtam a vasuti kocsi-ban és mikor reggel fölébredtem, Bács-Bodrog határában találtam magamat.

Verőfényes, édes tavaszi reggel volt; a vonat pipacsos rétek és kénsárga repczetáblák közt nyargalt; a csatornák fölött ujjongó fecskék kergetőztek; a tejszinű, ragyogó szemhatáron rucza-rajok huzódtak a fiatal füzesek felé, mint megannyi szúnyograj.

Egy-egy tanya maradt el mellettünk, egy-egy község. Az apró házak félén-ken lapúltak meg a templom körül, mintha megszeppentek volna a gyors-vonat dörgésétől. Közbe úri házak, moh-lepte tetővel, a kerti bokrok közül ki-rikoltó ponyvás verandával.

Valami kimondhatatlan nevű, rongyos kis állomáson kaczkias bunyevácز menyecskék és subás parasztok tolongtak a kerítés körül.

A kerítésen túl négyesfogat állott, a homokfutóról három nyalka úri asszony szökött le, gavallérja kezére támaszkodva. Szép, hosszúnövésű, egészséges és nagyon eleven asszony volt mind a három, kettő barna haju, a harmadik aranyzőke.

Az egész világot fitymálva, hosszú, mágnásos léptekkel jöttek a peronra. Pedig az egész világ csak őket nézte és reájuk mosolygott. Az utasok, a parasztok, az asszonyok, a zsandárok meg én is. A kormos arczu fűtő ott elől nekidőlt a lokomotiv mellgátjának és kinyujtott nyakkal bámulta őket. A

kalauzok szolgálatkészzen csapkodták az elsőosztályu kocsik ajtaját, a vasuti főnök pedig maga hozta utánuk a monogrammos bőröndöket, hogy le ne késsenek a vonatról.

Ők maguk mindezt természetesnek találhatták, mert egy csepp utazó lázt sem mutattak, semmivel sem törődtek, hanem nyugodtan nézegették, cserélték a virágokat, melyeket a kezükben hoztak, meg a napernyőjükben. A gavallérjuk ezalatt gyöngéden gondozta hosszúszőrű setter-kutyáját.

A harang megszólalt, a vonat elindult. Az utolsó pillanatban egy hozzáértő kéz kinyitotta a kocsim ajtaját, elsőnek egy kutya szökött be hozzám, aztán a kutya gazdája, a három szép asszony gavallérja.

— Itt tán lesz hely . . .

Egy perczig farkasszemet néztünk, aztán mindketten elkiáltottuk magunkat.

— Horkay Feri!

— Ni! Te vagy?

Kezet fogtunk.

Gyerekkori kedves czimborám volt Horkay, a kivel együtt jártuk a gimnáziumot és a kinek Kajetán páter ismételten megjósolta, hogy velem egy akasztófán fogja végezni pályafutását.

Emlékszem: szikrázó szemű, rettetesen vásott ficzkó volt, az osztály humoristája. Ügyes, mint egy czirkuszi bohóc, és erős, mint egy párduczkölyök. Balkezes volt és félelmetes biztossággal kezelte a parittyát. A kofák, a városi pandurok, a mesterinasok, meg a diákság egyéb esküdt ellenségei úgy féltek a mali-

czíozus ötleteitől, mint a harmadnapos hidegleléstől; mi fiúk pedig imádtuk és vezérünknek ismertük el. Az egész városban különben az volt a neve: bácskai bicskás.

Mikor legelőször lépett be az osztályunkba, elbizakodottságával és betyáros eleganciájával rögtön meghódított bennünket. A homályos termen kaczagó napsugár villant végig, irkáinkat és könyveinket meglebbentette a szabadság szele. Ő, a ki minden tekintélyvel szemben a testet öltött renitencia volt, tekintély lett köztünk.

Egyszer aztán kicsapták az osztályból, mint már előbb kicsapták vagy féltuczat intézetből, az édes apja pedig elvitte a fővárosba, valamelyik pedagógiai fegyintézetbe. Azóta se láttam.

Olyanformán képzeltem el mindig, hogy Horkayt valaha mint gavallér rablóvezért fogom viszontlátni, mint divatos Rinaldinit, — és most angolos szabásu vadászruhában láttam, a mint három szép asszonyt emelt ki a négyes fogatából...

— Horkay Feri!

Most is a régi volt.

A jókedvű elbizakodottság, a maliczia ott mosolygott a bajusza alatt, a kötekedő kedv ott csillogott a szemében.

Úgy sejtettem, hogy a parittyá helyett most alkalmasint a vadászpuskát kezeli félelmetes biztossággal, a kofák és a mesterinasok helyett pedig talán a férjeknek kellemetlenkedik.

— Bács-Tamásra megyek, magyarázta Horkay, — két órányira ide...

A kis Gyurkovics Miczi lakodalmát
üljük és én leszek a vőfélye . . . A há-
rom szép asszony, a kit magammal
viszek, a menyasszony nénje . . .

— Rokonaid ?

— Unokatestvérek vagyunk, vagy mi-
csodák . . . Most magukra hagytam őket,
mert álmosak . . . Nem aludhattak az
éjtszaka a nagy lármánktól, azelőtt való
éjtszaka meg tánczoltak . . .

— Több is van még ebből a csinos
fajtából ?

— Heten vannak Gyurkovics-leányok,
heten, mint a gonoszok. Öt már főköthő
alatt van, most megy férjhez a hetedik

— És a hatodik kolostorba készül ?
Horkay vállat vont.

— Isten tudja, mi lesz vele.

— Csunya ?

— Ellenkezőleg! Hozzáértők mondják, hogy a legcsinosabb a hét közt... Erre különben nem adok semmit, mert ezekkel a leányokkal úgy van az ember, hogy a melyikre éppen ránéz, azt látja legszebbnek...

A Gyurkovics-leányokról beszélgetünk, aztán más egyébről, aztán megint csak a Gyurkovics-leányokról. Érdekelt minden szó, a mit Horkay róluk mondott, mert ez a nevezetes familia sűrűn szerepelt Budapesten is. Mindenki ismeri őket látásból, mindenki látta már őket az utcán, a jégen, a báli termekben...

A támasi Gyurkovicsok minden évben egyszer, úgy farsang tájékán, zsebre tették a dohánytermés árát, aztán fölmentek mulatni Budapestre, a képvi-

selő Gyurkovicsához. És a mint a talpuk alatt érezték a budapesti aszfaltot, az arczukon meg a sok idegen ember kíváncsi pillantását, nem lehetett velök tovább birni. Délben a koronaherceg-utcán, ebéd után a jégen keltettek jókora feltűnést, este sorra járták a színházakat és bálokat, hajnalig be sem tudtak telni a nótázással, pezsgőzéssel. A merre pedig jártak, pinczérre, cigányra és kocsisra csakugy hullott az osztrák-magyar értékű áldás.

Akkora nagy familia voltak, a milyen csak a régi patriárkhák idejében volt divatos. Az ebédlőkben mindig egész banket asztalt ültek körül egész csomó fiatal úr — mindannyinak izmos termén és napbarnította arczán meglátszott a sok havi kénytelen szolidság és a

déli levegő hatása, — volt köztük képviselő, gazda, katona és szolgabíró. A Gyurkovics-fiuk nevezeteseek voltak arról is, hogy mindenfelé udvarolgattak, de egyikük sem házasodott meg. Gyurkovics-leánynak ellenben nem udvarolt pártiképes emberfia úgy, hogy feleségül nem vette volna.

Majd minden évben hoztak magukkal eladó leányt, a kinek odafenn, Budapesten, férjet találtak. És a mint az egyik főköttő alá került, a másik már türelmetlenül várta, hogy ráadják a hosszú szoknyát.

Szép, hosszú és nagyon kaczer leányok voltak, a kik hét ujrát végig tudtak tánczolni és virradásig ott tudtak ülni az ebédlő-asztalnál, a nélkül, hogy arczukon az unottság legkisebb

jele látszott volna. Hajnalban, miután egy gyors pillantással engedelmet kértek a képviselő bátyjuktól, rendesen cigarettára gyújtottak. Ha pedig egyik asztalszomszédjuk, a pezsgő és a meztelen leány-karok hatása alatt olvadozni kezdett, azt mondták neki: beszéljen az édesmamával.

Ilyen módon a leányok sorra férjet találtak, és mondják, hogy mindannyiból jó feleség lett.

Mikor a kelengyékük ki volt állítva a váczi-utczai kirakatokban, az emberek, a czimeres*) asztalkendők és a csipke-pongyolák láttára találgatni kezdtek, hogy vajjon mennyire rughat egy-egy leánynak a hozománya. A beavatottak

*) A tamási Gyurkovics-esalád czimere: Koronás vörös pajzsban fehér macskafej.

csak mosolyogtak, mert tudták, hogy a pongyolákon kívül még csak egy plüs-szalonra telik, az apanage pedig abból a husz üveg barackklekvárból áll, a mit ő nagysága ősszel a menyecskeleányainak küldeni szokott . . .

Két óra hosszat, míg csak a vonat Tamásra nem ért, folyton a Gyurkovicsleányokról beszélgettünk. Azaz, hogy Horkay beszélt csak, én két füllel hallgattam. Jól ismerte embereit és szelid malícia hangján szellőztette viselt dolgaikat, mint a fiatal apa, ha leánygyermekei csinjeivel kérkedik. Közbe meg hangot adott benne a társszerző hiusága, mely részt követel magának egyik-másik csattanósabb léhaság szellemi tulajdonjogából.

Mikor a vonat keresztülrobogott a

tamási hidon, már be voltam avatva hat Gyurkovics-leánynak a történetébe. Ezek a történetek tulajdonképen nem is voltak történetek, mert egy-egy kisasszonynak az első báljával kezdődtek és az eljegyzésével végződtek. Első báljok előtt a leányok a gyermekszoba homályában folytattak talányos exisztenciát, a lakodalmuk után pedig — nos, akkor megint a gyermekszoba homályába tűntek el.

Be voltam avatva Sári, Ella, Katinka, Terka és Liza asszonyok történetébe, és ismertem Gyurkovics Miczi, a mostani menyasszony, mátkaságának előzményeit is.

A hatodik leányról nem tudhattam meg semmit, de Klárikával még nem is történt semmi. Bálozott, kikoszarazott

egypár jóra való embert és pártában maradt. Miért? Senki nem tudja, ő maga talán legkevésbé.

— Szerelmes valakibe? találgattam.

Horkay elcsodálkozva nézett rám, mintha nem értené meg ezt a két szót.

A pályaudvaron hangos társaság várta a vőfélyt. Egypár jókedvű asszony és leány, egész raj matróz-sipkás gyerek, egy pár gavallér, és két-három zöld-libériás hajdu a háttérben.

A kerekek dübörgésébe és a gép ssertegésébe cigányzene czinczogása vegyült; az országut felől, hol néhány négyesfogat várakozott, lónyerítés és toporzékolás hallatszott.

Egy huszárezredes türelmetlenül kutatatta végig a kocsikat. Mikor a szép

asszonyok ablaka alá ért, egy marék rózsát szórtak az arczába.

— Itt vagyok!

Horkay kezét fogott velem, aztán a kutyájának szólt és kilépett a perronra. Utána hajoltam és láttam a zöld vadászkalapját, a mint eltűnik a tarka, asszonyi napernyők közt, a melyeknek tulajdonosnőire olyan szeretetreméltó csipősségeket tudott mondani.

A gyorsvonat tovább sietett, és én a töltést szegélyező sűrű akáczos faltól már nem láttam semmit.

Ráértem gondolkozni és miközben a sárga repczetáblák és a zöld vetések szédítő sebességgel perdültek el melletttem és a nyitott kocsiablakon arczomba csapott a bársonyos, tavaszi levegő: a Gyurkovics-leányok és megint

csak a Gyurkovics-leányok jártak az eszemben.

Mikor pedig messziről megláttam a péterváradí czitadellát, mely merészen fürödik a déli égboltozat azurjába, már megcsináltam magamnak valamennyi leány történetét.

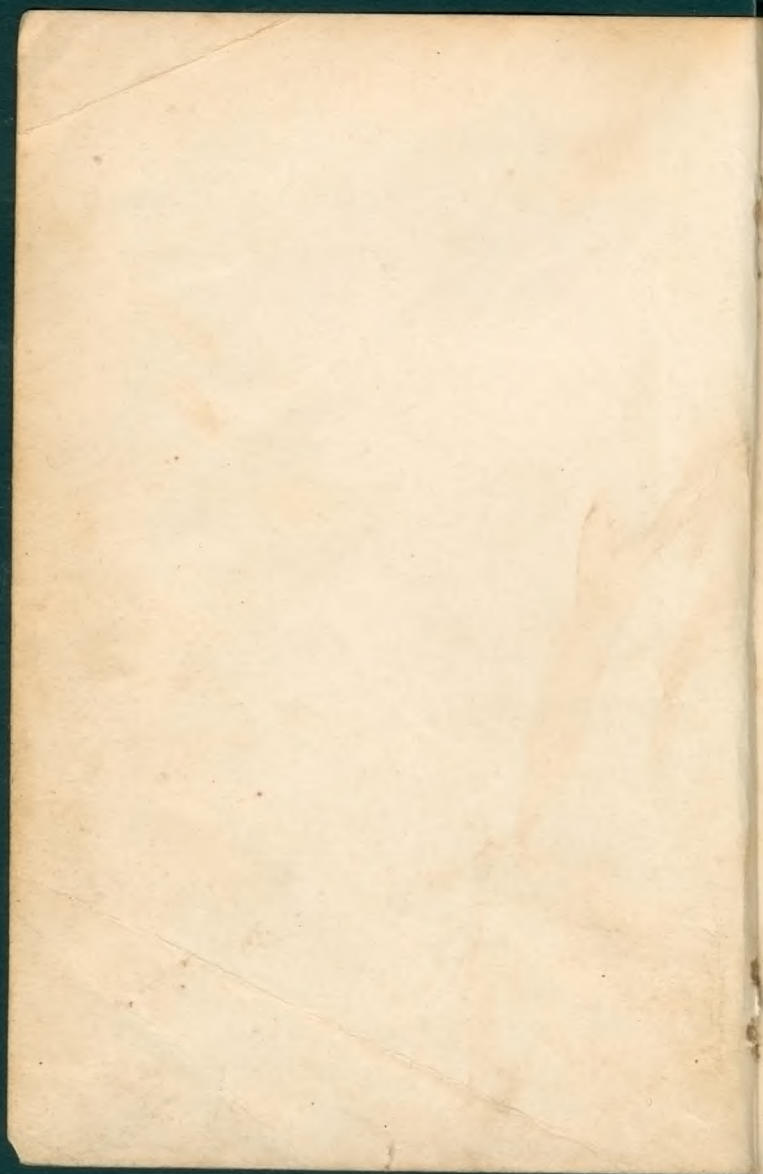
Ime elmondom ezeket az együgyű történeteket, melyek még a pointjükkal sem hatnak, mert hiszen előre megmondtam, hogy lakodalommal végződik mindannyi.

I.

Sárika.

५

S á r i k a.

A keresztény időszámításnak nem tudom hányadik évében történt, de már az atléta-bálok korszakában, hogy a vigadóban Gyurkovics Sárikának bemutatnak egy fiatal urat. Önök kétségkívül azt gondolják magukban, hogy az ilyen bemutatás nagyon hétköznapi esemény? Ha türelmesen végig hallgatnak, be fogják ismerni, hogy ezzel egy nagy horderejű akció vette kezdetét. A zene ekkor éppen a Treff dame-ke-ringőt játszott.

Az erősen befűzött és nagyon jókedvű leány, egy feltűnően jól konzervált mama társaságában, ott ült a

lady udvara tájékán. Ha nem volnék annyira lelkiismeretes író, azt is mondhatnám: Gyurkovicsék ott ültek a lady udvarában. Ha malicziózus volnék, azt mondanám: ott ültek az udvaron kívül. De én a történeti igazság ellen nem akarok véteni, Gyurkovicsék társadalmi ambíciói ellen sem, azért azt mondom: a lady udvara tájékán ültek.

Horkay Feri, a báli bizottság ellenőre, egy fiatal úrral a karján, utat tört magának a frakkos sorfal közt és azt mondta rokonának:

— Sárka! Bemutatom magának a legjobb barátomat, — izé urat...

Elfelejtette a legjobb barátja nevét! Már csak annyira emlékezett, hogy valami Zoltánnak hívják. A bemutatott meghajolt, azzal a bizonyos szögletes

gráciával, mely a gentry-fiatalság szabadkőműves jele és azt mondta :

— Hidvéghy Zoltán vagyok.

Azzal reátette a tenyerét a halcsontos és aczélpántos remekműre, melybe a szegény Sárika fiatal természetét préselték és körülkeringőzött a termen. Jól tánczoltak mindketten. Mikor a terem felső végére értek és a nagy tolongásban karonfogva kellett tovább haladniok, Hidvéghy elkérte hölgyétől a második négyest is. Sárika kérdő pillantást vetett Horkayra, a ki éppen a szomszédságukban udvarolgatott valami szép asszonynak, — Horkay azonban óvatosan vállat vont. Azt akarta ezzel mondani : — Tánczoljon vele, de a saját felelősségére.

— Nem bánom, mondta Sárika.

— És rám fog ismerni, ha eljövök a négyesemért? kérdezte Hidvéghy.

Gyurkovics Sári levett a válláról egy fehér szegfűvirágot és ártatlan arczzal odaadta Hidvéghynek. — Erről meg fogom ismerni.

Nem is tehetett egyebet, mert a tánczrendjét rábizta az édes anyjára.

Itt közbe kell szurnom valamit. Hor-kay Feri, mint említettem, rokona volt Gyurkovicséknak, ha nem is nagyon közeli rokona, — gimnazista kora óta pedig állandóan szerelmes volt a sokfejű család egyik nőtagjába. Mérsékelten volt csak szerelmes, a mennyire minden ember bele szokott szeretni a csinos unokahugaiba. Gyurkovicsék megtúrták a házukban, mert sokféle hasznát látták a gazdaságban. A leányok tőle

tanulták meg a rezgős csárdást, ő adott nekik korcsolya-órákat, rajta köszörülték ki kaczérságuk összes fegyvereit. A fiatal urakat is Horkay mutatta be nekik és, ha éppen szükség lett volna reá, talán meg is verekedett volna értük.

Szóval: a hors concours-cousin kötelességeit teljesítette és annak jogait élvezte. A jogai sorába tartozott, hogy további kötelezettség nélkül udvarolhatt a leányoknak és hogy karácsonyra monogrammos szivartárczát kapott tőlük.

De térjünk vissza Sárikához, a ki Hidvéghy karján már felállott a négyeshez, természetesen az édes anyjától legtávolabbra eső sarkában a teremnek.

— Hová való maga? kérdezte Sárika.

— Sárosmegyei vagyok, mondta Hidvéghy.

Horkay, a ki szemben állott velük, kissé elmosolyodott. A bácskai emberek néha mosolyognak a sárosiakon, a mi nem zárja ki, hogy a sárosiak is ne mosolyogjanak a bácskaiakon.

— Itt töltik az egész telet? kérdezte Hidvéghy.

A leány e föltevés ellen nagyon tiltakozott.

— Isten ments! Az unalmas volna. Még két hétig maradunk, aztán délnek megyünk.

— Délnek! Olaszországba? kérdezte a fiatal úr.

Horkay, a ki a négyest rendezte, elvágatott mint a fürgeteg, és így Sáríka nagyobb veszedelem nélkül ráhagyhatta, hogy igenis, alkalmasint Itáliába mennek.

— De a nyarat a Bácskában töltik?

— Egy részét a kastélyunkban, egy részét fürdőnkben.

Hidvéghy, a kastély szó hallatára, megigazította a fehér nyakravalóját és egyszerre nagyon előkelő arcot csinált. Még szeretett volna valamit kérdezni, de erre nem volt szükség, a leány magától is beszélt.

— Nem is olyan unalmas a vidék, mint a városi emberek gondolják . . . Az ember reggel a parkban sétál, — jó nagy parkunk van, azt hiszem, kétszáz holdas . . . Alkonyatkor lovagolunk, vagy kocsikázunk . . . Én jobb szeretek kocsikázni és ilyenkor magam hajtom a négy kis ponny-lovamat . . . Vendégek is sűrűn járnak hozzánk . . . A Szibaricsbárók közeli rokonaink, aztán a Szilvász grófok . . . Ismeri a Szilvász grófokat?

Hidvéghy azt mondta:

— Ha nem csalódom, már találkoztam velük . . . Nagybátyámnál, a miniszternél találkozhattam velük . . .

A miniszter szó hallatára Sárika tisztelettel nézett végig tánczosán. Most már olyan bizalmasan csevegtek, mintha gyermekkori jóbarátok lettek volna. Bizalmasan, mondom, de mégis bizonyos előkelő tartózkodás hangján. Hidvéghy mintha rácsolt volna is egy kicsit . . .

— Ha elhagyjuk Budapestet, útba ejtjük majd Kalocsát, mondta a leány. Meglátogatjuk bácsikánkat, az érseket . . . Micsoda édes öreg ur! Engem szeret legjobban a családban, és mindig kötekedik velem . . . Néha azt mondja: Sárika, majd szerzek neked férjet!

— Azt hiszem, a férj az ő eminenciája

hozzájárulása nélkül is meglesz, vélekedett Hidvéghy.

— Én is azt hiszem, — hagyta helyben Sárika.

Egy kicsit elgondolkozott ez érdekes témán, majd azt kérdezte tánczosától:

— Maga sárosmegyei?

— Hidvégh községben születtem, Sáros megyében . . .

Van is ott egypár barázda szántásom, — mindössze kétezer hold, — de nem szeretek ott lenni, mert a kastélyom szörnyen unalmas és mogorva . . . Képzelden el egy ötszáz éves rablóvárat, fekete tornyokkal, ötven szobával, mind egyik szoba akkora, mint egy templom . .

— De az nagyon érdekes, vélekedett Sárika. Nálunk ilyesmi nincsen; az egész Bácska sincs talán még ötszáz éves.

— Az ember úgy érzi magát az ilyen régi várkastélyban, mint a tömlőcben.

— És most egész éven át Budapesten él? kíváncsiskodott tovább a leány.

— Itt élek, mert más okból is itt kell élnem. Nekem ugyanis becsületes mesterségem is van ám . . . Ugy-e, azt nem nézte volna ki belőlem? Én egy családi előítélet áldozata vagyok . . . A mi familiánkban már ötszáz év óta mindig voltak bírák . . . Országbírák, táblabírák, királybírák . . . Azóta szokássá vált, hogy a család egyik tagja erre a pályára megy . . . Most én vagyok az áldozat, és birói pályára kellett lépnem.

— Érdekes! És mennyire vitte már?

— Képzelve csak: törvényszéki jegyző vagyok! Én — törvényszéki jegyző!

A szemébe nevettem a miniszternek, mikor kinevezett, ő is nevetett és azt mondta: Mit akarsz? Csak nem akarod mindjárt tanácselnökségen kezdeni!

A négyes véget ért és a miniszter öcsce a helyére vezette az érsek hugát. Sári később azt mondta Horkay Ferinek:

— Az összes atléták közt Hidvéghy ér legtöbbet. Űri ember és nem arrogáns.

Hidvéghy meg azt mondta a barátjának:

— Az idei leányok közt csak Gyurkovics Sári ér valamit. Csinos és nem képzelődő!

Horkay pedig azt mondta magában:

— Ezek ketten nagyon összeillenek...

Egy hétköznapi este Gyurkovicsék a Hungáriában vacsoráltak. (Hétköznapi

alatt értettek minden napot, a melyen nem volt sem bál, sem piknik.) A cigány, a ki a kiszolgáló pinczerekkel együtt Sáríka titkos imádói sorába tartozott, éppen valami bácskai nótát húzott, mikor az asztalok közt megjelent Hidvéghy nyulánk termete. Csipőbe szabott, pompás télikabátot viselt és nagyon fesztelenül mustrálta a vacsorázó hölgyeket. Aztán egyszerre meglátta Sárikát. A leány pillantásában lehetett valami, a mit Hidvéghy úgy értelmezett, hogy: tessék helyet foglalni! — mert letelepedett az asztalhoz. Volt az asztalnál még egy pár fiatal ember, a kikre eleintén féltékeny volt, de a kikről később kitudódott, hogy mindannyian Gyurkovics-fiuk. Egy képviselő, egy huszártiszt, egy vidéki szolgabíró

meg egy foglalkozás nélküli Gyurkovics. Mindannyian erősen ittak, ivás közben nem mulasztották el poharaikat összekocztatni, és mikor a szórakozott képviselő egy ízben mégis elmulasztotta, a többi három szemrehányóan nézett rá és szomorúan mondta:

— Ugy iszik, mint a csónaplai tamburás!

(Hogy miért viseltettek a Gyurkovicsurak olyan nagy megvetéssel a csónaplai tamburás iránt, azt minden utánajárásom daczára sem sikerült megtudnom).

Minek szaporítsam a szót? Hidvéghy és Sárika másnap a jégen is találkoztak, aztán egypár bálon, aztán mindennap.

Gyurkovicsné faggatni kezdte Horkayt.

— Mi ez a Hidvéghy tulajdonképen?

— Semmit se tudok róla . . . Annyit tudok csak, hogy feljár a gentry-kaszinóba és hogy törvényszéki jegyző.

— Hiszen ennyi is elég! Milyen hivatalnok különben?

— Azt mondják, pontos és tisztakezü, csak szeret füllenteni.

— Én istenem, — nagyobb bajuk ne legyen vele!

Egyszer megint a jégről jöttek. A gázlámpák már égtek, és a fiatalok, korszolyáikkal csörömpölve, előre siettek, Horkay Feri a mamával követte őket.

— Holnapután haza utazunk, mondta Sárika.

Szomoruan mosolyogva tette hozzá:

— Nem szívesen megyek ám!

A Sárika szomorusága olyan hatással

volt Hidvéghyre, hogy a fogadó lép-
csőjén azt mondta neki: Sárika!

Sárika, — ebben semmi sincs; de ha
valaki olyan szenvedélyesen, olyan fáj-
dalmasan mondja, mint Hidvéghy mondta,
akkor az, a kinek e megszólítás szól,
elpirul a prémes gallérjáig és szívdob-
ogást kap. Mikor a folyosón egyedül
találták magukat, a leány már megint
visszanyerte a bátorságát és halkán
kérdelte:

— Maga olyan különös ma! Akar
nekem valamit mondani?

Nem akart ő mondani semmit, csak
szó nélkül meg akarta csókolni az
arczát. Az arczát akarta megcsókolni,
de a megszeppent Sárika még jókor
félrekapta a fejét, és így a csók — hála
istennek! — csak a fülét érte.

Másnap Sárika, mivel sejthette, hogy a barátja a tegnapihoz hasonló merényleten töri a fejét, nem engedte Hídvéghyt nagyon közel magához. Búcsúzáskor mégis kezet nyújtott neki és lángvörös arczczal, nedves szemmel, de édes mosolylyal kérte:

— Zoltán! Ne legyen olyan szemtelen!

— De mikor annyira szeretem! fakadt ki a törvényszéki jegyző.

Sárika másnap elsírta bánatát Horkaynak. A csókról nem tett említést, — minek is? — csak annyit mondott:

— Ha szeret, akkor ne szemtelenkedjék, hanem beszéljen az édes márával, — mert én azt hiszem, hogy én is szeretem...

Horkay azt mondta:

— A fiatal urat bátorítani kell.

A sárosmegyei urakat rendesen nem kell bátorítani.

Horkay Feri bátorításának az lett az eredménye, hogy Gyurkovicsné ő nagysága a következő táviratot intézte haza Bács-Tamásba :

„Egy hétig maradunk még. Sáríká-nak váratlan szerencséje akadt. Hidvéghy Zoltán, kitűnő családból való, kétezer holdas, adósságmentes birtokos, romantikus várkastélylyal és miniszteri nagybácsival. Levélben többet.“

Hidvéghy Zoltán ugyanekkor a következő táviratot küldte haza édes anyjának, a sárosi kamerális ispán özvegyének :

„Eljegyeztem magamat Gyurkovics Sáríkával, a dúzsgazdag bácskai nagybirtokos leányával, a hercegprímás

unokahugával és kizárólagos örökösével. Többet levélben.“

(A herczegprimás ő főmagassága alkalmasint csak Hidvéghy szórakozottsága folytán foglalta le a Gyurkovicsrokonságban azt a helyet, a mely jogosan a kalocsai érsek ő eminenciáját illette.)

Gyurkovicsék tehát még egy hétig Budapesten maradtak. Hidvéghy azalatt folyton a menyasszonya mellett ült a fogadó szobájában, és míg a fiatal Gyurkovics-urak olykép alkudtak meg testvéri kötelességeikkel, hogy a szerelmes mátkapárra alkalmazható, nagyobbbrészt még a kőkorszakból fennmaradt, összes elmés csipősségeket újra föllevenítették: addig Gyurkovicsné rendithetetlen kitartással teljesítette a

gárda tisztét. A szigorú anyai ellenőrzés ellenére is megesett akárhányszor, hogy a fiatalok asztalnál ravasz czélatossággal kínálhatták egymásnak a tálat, csak hogy megérinthessék egymás kezét, az ivópoharukat pedig jobb ügyre méltó következetességgel elcsérelték, hogy megint visszacserélhessék.

Hidvéghyt, Horkay barátja állítása szerint, egészen ostobává tette a szerelem. Sárikát pedig szentimentálissá. A leány azelőtt néha keményen összeperelt egyik bátyjával, — most, ha egy-egy erős szót mondtak neki, mindjárt a szemébe szökött a könny. Csudálatosan szelid lett és ábrándos. Aztán ideges nyugtalanság vett rajta erőt, majd állhatatos szomorúság. Mintha nem is szerelmes boldogság várakoznék reá a

jövőben, hanem valami nagy, rettenetes szerencsétlenség. És Hidvéghy is napról napra sötétebb kedvű lett.

Horkay már szinte sajnálni kezdte őket, de hiába próbálta vallasni. Hanem egymásnak mégis kivallották a bajukat. Akkor történt, mikor Gyurkovicsnét egy délután elnyomta az álom a fogadói szobában, és ők ketten, az ablakfülkében meglapulva, kedvük szerint suttoghattak.

— Hol szeretne lakni mint asszony? kérdezte a vőlegény elgondolkozva.

— Óh, nekem mindegy, mondta Sárika gyorsan. A hol maga lesz, ott jó lesz nekem is.

— A nyáron egy pár hétre talán lemehetnénk a mamájához.

— Persze, hogy lemehetünk. A mama majd szorít helyet a házban.

Azt mondta *házban*, — már nem *kastélyban*.

Tovább beszélt a házukról, félénken, szemérmes pirulással és mégis megkönnyebbülő lélekkel, mintha gyónást végezne. Elvett valamit a tetejéből, leszedett egész sor ablakot, aztán öszszébb szoritotta a falakat, míg a nagyuri kastélyból csinos vidéki ház nem lett. Később a kertjükről kezdett beszélni. Csinos kert, futóbabos lugassal, kuglizóval. Az a bizonyos kétszáz holdas park, a miről a bálban beszéltek, tulajdonképen nem az övék, hanem a grófé, a kinél a nagybátyjuk uradalmi ügyész... Hanem azért eljárhatnak a parkba, a mikor nekik tetszik.

Sárika elhallgatott és várta Hidvéghy arczán a hatást.

— Hohó, — így vagyunk? gondolta magában a vőlegény. Akkor bátran a levegőbe röppithetem én is az őseim várát!

Rögtön meg is tette.

— Mégis jobb lesz, ha magukhoz megyünk a nyáron, mert minálunk alig van hely... Az édes anyám bérházban lakik, azt a bizonyos várkastélyt már negyven évvel ezelőtt eladta az édes anyám unokabátyja, a kié volt... Most borovicskát főz benne a zsidó...

Kimondta és megkönnyebbülten sóhajtott fel. Hej! hogy meggyülölte már azt a nyomorult várkastélyt, fekete tornyaival és fenyegető bástyaival! Hetek óta úgy érezte a mellén, mint a lidércznyomást

Sárikának egyszerre nagyon jó kedve kerekedett. Nevetett, aztán kedvet kapott körülnyirbálni a bácskai birtokukat.

Addig nyirbálta, míg már csak egy jókora puszta maradt meg belőlük. Kilencszáz hold termőföld, de arra is tizenhárman vannak gyerekek.

Aztán megint elkomolyodott.

— Szegény Zoltánom! A maga kis menyasszonya ugyancsak rossz párti ám!

Hidvéghy ezért majdnem megharagudott.

— Kérem, mondta hidegen, hozományvadásznak tart engem?

— Nem, nem, — bocsásson meg! Maga férfi, és a munkájával el tudna tartani egy nálam nagyobb étvágyu asszonyt is...

Sáríka boldogan támasztotta barna fejét jegyese vállához, — azaz, hogy támasztotta volna, ha Gyurkovicsné ő nagysága e pillanatban föl nem riad

szendergéséből és egy korholó pillantással szét nem rebbenti őket.

Igy hát a két nagybácsinak, az érseknek meg a miniszternek elfogyasztását is más alkalomra kellett halasztaniok.

Hidvéghy Zoltánt a rákövetkező tavasszal kinevezték királyi aljárásbírónak. Két héttel reá megtartották a Bácskában a lakodalmat. Ha az aljárásbíró ur azt hitte, hogy a felesége nem kap hazulról semmit, akkor nagyon tévedett. Kapott három szobára való igen szép butort, zongorát, meg teljes konyhaberendezést. Kapott gyönyörű kelengyét, a mely állott hat tuczat zsebkendőből, ugyanannyi tuczat harisnyából és nem tudom még miből. Az ősszel pedig egész láda barackklekvárt küldött neki az anyósa.

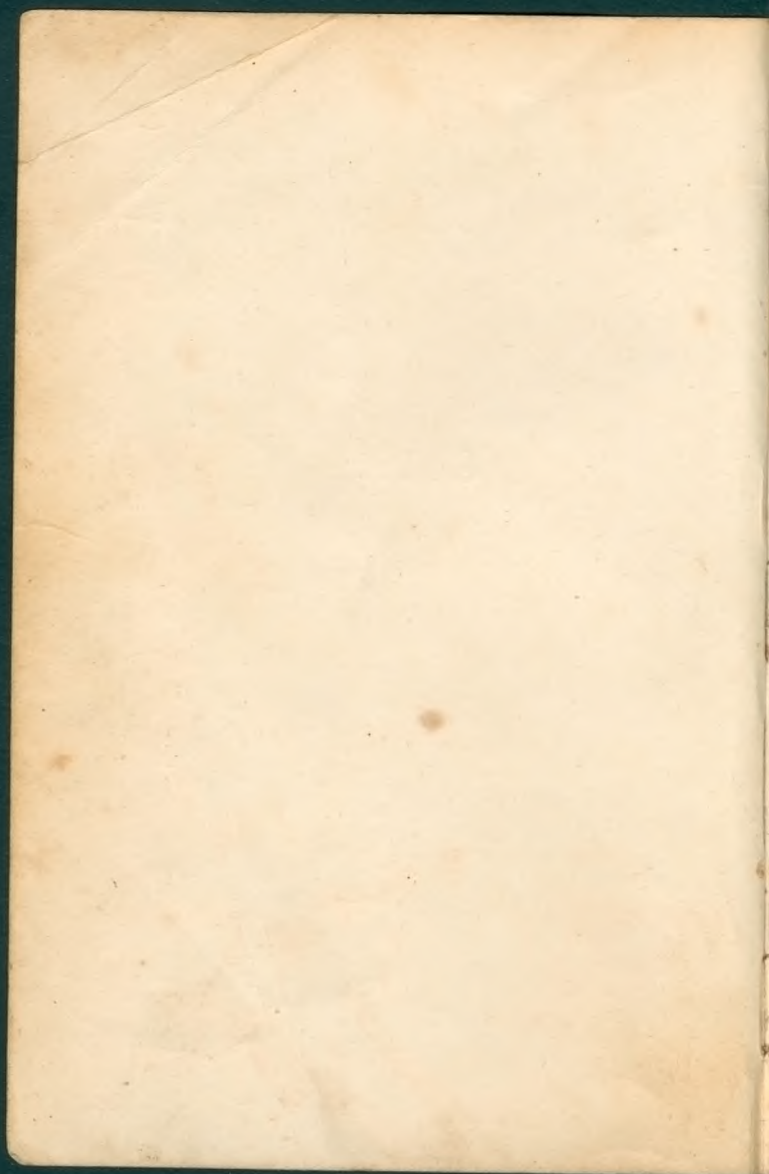

II.

€ 11 a.

*

*

K 11 a.

A második Gyurkovics-leányt Ellának hívták, fél fejjel magasabb és jóval kaczerabb volt a nénikéjénél. Mikor az édes anyja felhozta Budapestre, a fiatal urak esküdöztek, hogy Ella a legcsinosabb Gyurkovics-leány, akit életükben láttak, de ezt utóbb minden ujonan feltűnt Gyurkovics-leányról is elmondták.

Ella különben bámulatos biztossággal mozgott az aszfalton és a parketten, ami azt bizonyítja, hogy a nénye útmutatása nyomán alapos, teoretikus ismeretekkel fölfegyverkezve lépett a világba. Mindjárt első este, mikor öt

órán át egyfolytában vacsoráltak a Hungáriában, erőpróbának meghódította a cigánybandát, még pedig olyan alaposan, hogy a primás ezentúl, bálban és vendéglőben egyaránt, folyton az Ella nótáit húzta.

A fiatal urakon megint erőt vett a Gyurkovics-láz, és úgy látszott, hogy Ellán áll, melyikükre nézve fog a láz végzetes krizissel járni. Ella Gábor Endrének kedvezett leginkább, és e taktikai hibájának, melyet édesanyja utóbb még gyakran lobbantott a szemére, köszönhetette, hogy a család két hét múlva házassági ajánlat nélkül utazott vissza a hazájába.

Gábor Endre, a kinek Ella szörnyen megtetszett, elég csinos és igen rendes fiatal ember volt. Sőt a Gyurkovicsok

szempontjából, éppen az volt a hibája, hogy nagyon is rendes volt. Olyan fiatal ember, a ki a pinczér számláját ellenőrzi, a ki a szupé-csárdás alatt sem veszti el az eszét és pezsgős fővel is tud gondolkozni, már magában véve gyanus jelenség.

— Azt hiszem, ez a Gábor Endre pénzt keres, mondta Gyurkovicsné ő nagysága. Talán jó is volna, ha szélnek eresztenéd és nem rontanád vele a többi dolgodat?

Ella dehogy is eresztette szélnek Gábor Endrét. Ha rajta állott volna, más leánynyal sem hagyta volna táncolni, szerette volna, ha az utcán, a jégen is egyre maga mellett látja. Ha rajta állott volna, legszívesebben zsinóron vezette volna Gábor Endrét; mint

otthon az okos ujfundlandi kutyáját, a ki megfélemlítette a komorságával és a kit mégis szeretett a hűségeért.

Megesett az a hallatlan eset, hogy a második Gyurkovics-leány, talán a szupécsárdások, talán ama pár csepp pezsgő hatása alatt, mit esténként megivott, ha a poharát összekocztotta a Gábor Endre poharával, elvesztette az esztét.

És mialatt Ella önfeledten és csillogó szemmel figyelt Gábor Endrére, Gyurkovicsné pedig aggódva figyelt Ellára, a fiatal ember fejében kelletlen gondolatok jártak.

— Nem lehet ebbe a familiába beleházasodni, hiszen ezek elpusztítanak magát Rothschildot is! Mondjuk, hogy van egy milliójuk, — pedig nincs annyi! — ők meg lehetnek vagy tizen...

Az anyjuk még fiatal asszony, hát adhat egy-egy gyereknek ötven-hatvanezer forintot... Ez annyi, mint két-három-ezer forint évi jövedelem...

Gábor a kezébe vette Ella legyezőjét.

— Nagyon csinos legyező! Szeretnék ilyesmit a hugomnak venni... Nagyon drága?

— Egy cseppet sem! Ha akarja, rendelek egyet nyolczvan forintért...

A fiatal ember az ajkába harapott.

— Nyolczvan forint, gondolta magában, — a havi fizetésemnek a harmadrésze!

Az egyik Gyurkovics-fiu éppen javában veszekedett a pinczérrel. Monopolt rendelt és a pinczér budafoki Monopolt hozott neki.

— Hát kocsis vagyok én, hogy ma-

gyar pezsgőt igyam? — méltatlankodott a fiatal ember.

— Nem lehet ebbe a pénzpusztító familiába beleházasodni, konstátálta magában Gábor Endre.

A napok teltek, a dohánytermés ára elfogyott és Gyurkovicsék csomagolás-hoz láttak. Ellát, a kin a szerelmes süldőleány összes szimptomái mutatkoztak, nagyon elbúsította a válás gondolata. Egy vigasztalása volt még: az a bucsu-piknik, mit Gábor Endre kompániája rendezett Gyurkovicsék tiszteletére.

Ugy látszott a pikniken, mintha Ella udvarlója sajnálná az eddig tanúsított elmentálást. Egyre a leány mellett volt, minden szavából kiérzett a válás miatt való bánkodása, vacsoránál pedig annyira bele-

melegedett az udvarlásba, hogy Ella végére sem ért a várakozásteljes pirulásnak.

Hanem aztán történt valami, valami jelentéktelen ostobaság, a mi Endrét megint lehűtötte. Úgy volt, hogy a cigányprimás, kótába öntve érzelmeit, nótát szerzett az Ella tiszteletére, melyet *A bunyevác hercegnő nótájának* keresztelt el. A verse arról szólt, hogy valahol a bács-tamási falúvégen fényes csillag van az égen, — a mi ugyan sem természeti tűneménynek, sem nótának nem új, de egy-egy fogékony bácskai szívet még mindig meg tud annyira indítani, hogy akár virradásig elzokog rajta.

Ella nem zokogott ugyan, csak fájdalmas mosolylyal és behunyt szemmel.

hallgatta a nótáját, aztán odafordult a képviselő-bátyjához.

— Milán, hallod, adhatnál vagy három tizest.

— Minek neked a pénz?

— A cigánynak adnám.

— Az az én dolgom.

Nem adott. Ella egy perczig gondolkozott, aztán levett a karjáról egy csinos, gyémántos aranykarikát és odaadta a cigány tányérjára. A képviselő boszankodott is, nevetett is, aztán kiváltotta a huga ékszerét harmincz forinttal.

Gábor Endre pedig begombolta a frakkját.

— Kötni való bolond volnék, ha ebbe a familiába beleházasodnám, morogta magában.

Azzal otthagyt a megszeppent Ellát, és élet-halálra udvarolni kezdett egy asszonynak, a kinek a nevét elfelejttem.

Gyurkovicsék másnap haza utaztak. Ella édes anyja azt a lesújtó tapasztalást vitte magával, hogy a második leánya, a bunyevác hercegnő, kinek a farsangolásához oly vérmes reményeket fűzött, nem vált be a társaságba.

Vagy nyolcz hónap telt el a nevezetes farsang óta. Az idő erősen őszre járt, és Gábor Endre, Horkay Ferencz barátja meghívására, lement a Délvidékre fürjvadászatra.

Egypár napig vadászgattak már, mikor Horkay szóba hozta Gyurkovicsékat, a kik a szomszéd községben laktak.

— Tulajdonképpen meg kellene őket

látogatnod . . . A télen sokat találkoztál velük Budapesten . . .

Megállapodtak egy közös kirándulásban, Gábor Endre azonban már előbb, egyedül is eljutott a Gyurkovicsék házába. Úgy esett, hogy délig bejárták a tarlót, puskával a hónuk alatt, délben elvesztették egymást szem elől. Gábor a kocsikat kereste és fáradt vizslájával toronyirányában baktatott előre, mígnem egyszerre a szomszéd község határában találta magát. Valaki elmagyarázta neki, hogy az a nagy, régi ház a faluvégén a Gyurkovicséké.

— Elég jó ismerősük vagyok, hogy egy tányér levest kérhessek tőlük, gondolta magában a vadász, és azzal betért a ház udvarába.

A ház külseje nem árulta el lakóinak

mágnásos kedvteléseit. Gábor el sem akarta hinni, hogy itt lakik a bunyevácز herczegnő. A nagy csendes udvar homokjában gyöngytyúkok kaparásztak, a kerítés tele volt aggatva dézsával és tejes köcsöggel.

Gábor a folyosón nem talált egy eleven lelket sem. Nem mert benyitni a lakásba, félt, hogy pongyolában találná érní a lustálkodó princzesszeket, és a cselédház felé tartott.

E cselédház előtti nagy eperfa árnyékában éppen nagymosás járt. Egész raj vászoncseléd pletykázva szapúlta a fehér ruhát, a mángorló a ház eresze alatt állott, a vasalást is ott végezték. A hímzett mellű férfi-ingeket, a melyeknek a vasalása tudvalevőleg különös lelkiismeretességet és szakértelmet ki-

ván, különválogatták és Ella kisasszony vasalójára bízta. Mert a bunyevác herczegnő is ott állott, fahérbabos kendővel a fején, könyökig meztelen karokkal, a nyakán behajtott háziruhában, és a melegtől kipirult arczczal fujta a vasaló parázsát. . .

Hogy meglátta a vadászt és ráismert, elsikoltotta magát és a papucsait utközben elhagyva, berohant a házba. A mosásban segédkező vászoncelédek között három, mindannyi Gyurkovicsleány, kevés gondolkodás után követte nénje példáját. Csak a hamisítottan parasztleányok folytatták nagy hidegvérrel a munkájukat.

Mikor Gábor utóbb számon kérte Horkaytól ezt a különös dolgot, az egykedvűen vállat vont.

— Mit akarsz? Gyurkovicsnének annyi a gyereke, hogy jut belőle az egész gazdaságba, a fiúk künn járnak a földeken, a leányok pedig a konyhában, az istállóban, a pinczében. Ők takarítanak, főznek, mosnak, a vásárra való tejbe is ők töltik a vizet, a borpancsolást is ők végzik . . .

— Ha láttad volna őket Budapesten!

Gyurkovicsék különben nagyon megszeppentek, mikor Gábor hirtelen megjelent a házukban. Hiszen várták a látogatását, de csak egy pár nap múlva. Addig még rendbe hozhatták volna a ház tájékát, egy pár bérest pedig a régi libériákba öltöztettek volna. Hanem most már le voltak leplezve, — ennek az embernek, a ki a mosogató teknő előtt látta őket, nem imponálhattak többet a budapesti farsangon . . .

Ella kisasszony ennélfogva kissé elcsodálkozott, mikor Gábor Endre, a fűj-évad alatt, többször is betért a házukba.

Egy nap a fiatal ember megint betoppant és a granáriomban találta a leányt. Kötéssel a kezében felügyelt a munkásokra és nagy kendővel a fején védekezett a kavargó por ellen. Most már nem futott el Gábor elől, letett már arról a reményről, hogy imponálhasson neki. A fiatal ember letelepedett melléje egy zabos zsákra, a leány meg a vállára csúsztotta a kendőjét.

Beszélgettek egy kicsit, közömbös dolgokról.

— Tudja, Ella, mikor magával a pesti piknikeken tánczoltam, nem sejtettem volna, hogy még így is lássam...

A leány az ajkába harapott, aztán hirtelen elhatározással, merészen a fiatal ember szemébe nézett.

— Magának az mindegy lehet. A piknikeken éppen oly kevésbé tetszettem magának, mint a granáriomban tetszem.

— Téved! A pikniken is tetszett, de a granáriomban is tetszik.

— De a pikniken mégis jobban tetszettem?

— Megint téved! Így szívesebben látom!

— Ugyan?

A leány hitetlenül nézett végig magán, aztán behúzta erős talpú bőrczipőjét a perkál ruhája alá.

A béresgazda zsákokért jött, és Ella, kulcsaival csörömpölve, felmászott az

emeletre. Mire visszajött, szokott merész mosolyával azt kérdezte Gábor Endrétől :

— Mondja, — miért tetszem most jobban ?

— Mert most már azt merem remélni, hogy szerényebb sorsu férj mellett . . .

Nem fejezte be. Ella később halkán mondta :

— Attól függne minden, hogy ki az a férj . . .

— És ha én volnék ?

Ellát megint a gabona-mérleghez szólitották. Előbb azonban gyorsan azt mondta :

— Beszéljen az édesmamával.

Gábor Endre még aznap beszélt az édesmamával. Gyurkovicsné azt mondta a leányának :

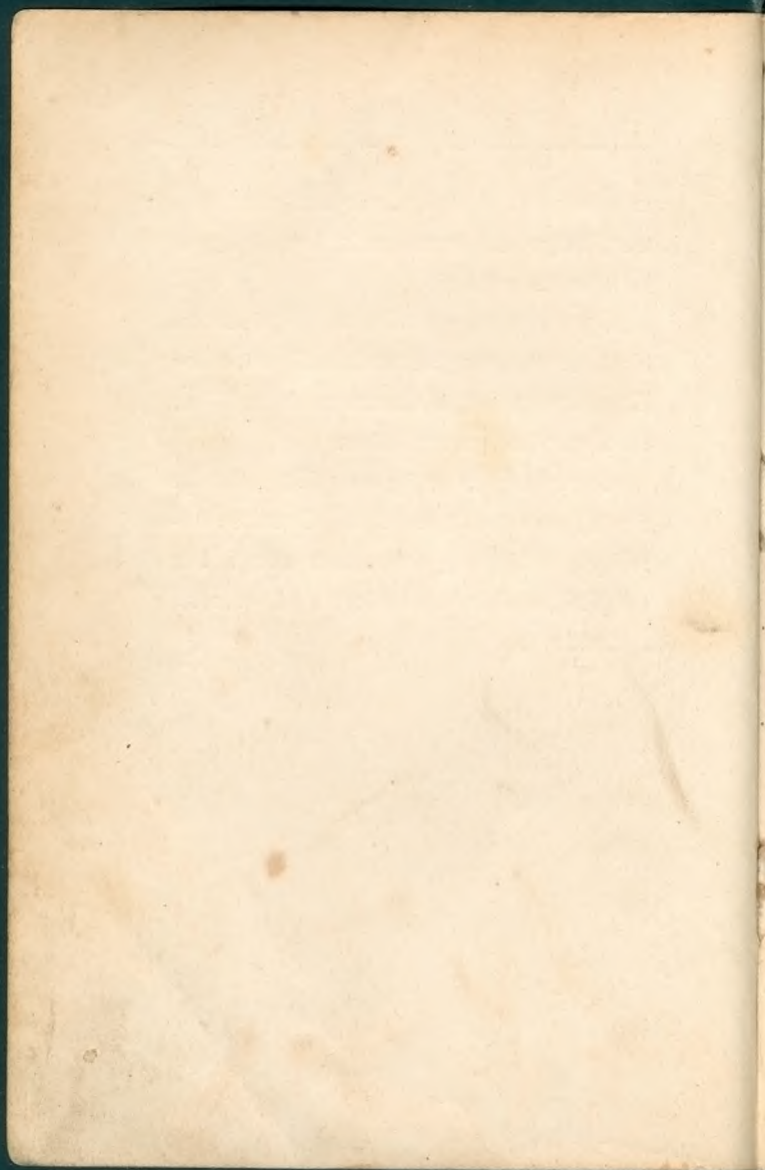
— Mindig mondtam, hogy a férfiak-

nak imponálni kell. Csak azt nem tudtam, hogy úri embernek háziassággal is lehet imponálni.

Egypár hónap mulva a váczy-utczai kirakatokban megbámulták a Gyurkovics Ella kelengyéjét, a himzett zsebkendőket és a csipkés pongyolákat.

A farsangon pedig már felhozhatták Budapestre a harmadik Gyurkovics-leányt, a ki még csinosabb volt a két nénjénél és kinek a történetét szintén elmondom.

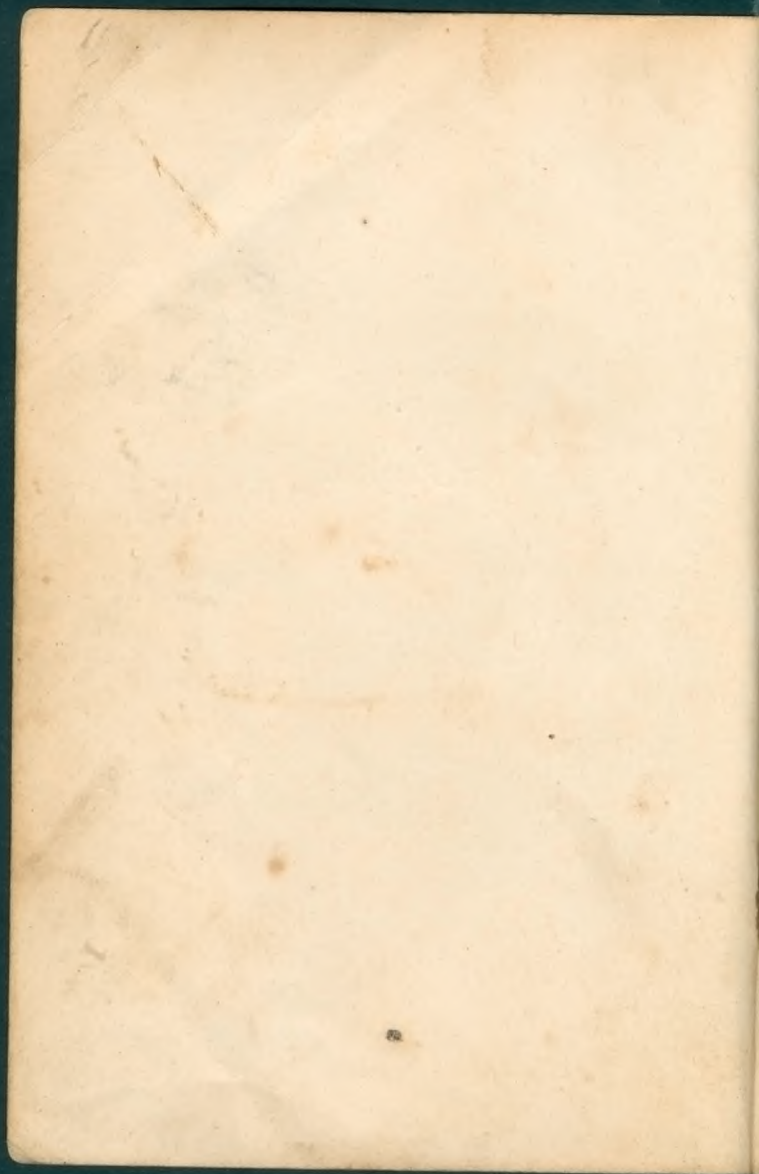

III.

Katinka.

55
9

Katinka.

Gyurkovicsné, mikor jegybe adta a második leányát, korántsem engedte át magát a meddő pihenésnek, a mit más, kevésbbé lelkiismeretes anya talán megtett volna, hanem azonnal beszólitotta a gyerekszobából a harmadik leányát és tudtára adta, hogy mától fogva nagy leány lesz.

A Gyurkovics-leányok már úgy voltak teremtvé, hogy tizenöt éves koruktól kezdve az ember minden pillanatban megtehetette őket nagy leányoknak. Csak rájuk kellett adni a hosszú szoknyát meg a halcsontos derekat, a hajukat divatosan fel kellett fésülni, a töb-

bit aztán bátran rájuk lehetett bízni. Eltalálták maguktól. Arczukon a gyermekes dévajság kifejezése magától változott át kaczérsággá, a fiatal embert nem szólították többé *bácsinak*, hanem *hallja magának*, a kis kertjükkel meg a bubos galambjaikkal annyit se törődtek többé, mint a fületlen gombbal. A bubos galambokat, az iskola-nénéktől kapott szentképekkel és szorgalmi czédulákkal egyetemben a kisebb Gyurkovics-leányok örökölték, az ujdonsült nagyleány pedig menyecskenénjétől átvette a táncrend- és kotilonjelvény-gyűjteményt.

Gyurkovics Katinkát egészen tizenhat éves koráig Katiczának hívták, ekkor az édes anyja, menyecske-leánya előterjesztésére, a parasztos Katicza név

helyett a mágnásos hangzásu Katinka nevet adományozta neki.

Katicza-Katinka különben éppen olyan hosszú, csinos és kaczer volt, mint a többi Gyurkovics-leány, táncolni is fölségesen tudott, bár sohasem volt tánczmestere. Az utóbbi körülmény megint a mellett bizonyít, hogy a bács-tamási gyermekszobában, a cziczázáson kívül, egyébbel is foglalkoztak.

Katinkaannyibannevezetesség-számba ment a családjában, hogy nem fekete volt, hanem szőke. Eredetileg ő is feketének indult talán, — a szemöldöke meg a szeme, mint a mi reportereink mondanák: feketeség dolgában nem hagyott hátra kívánni valót, az arczbőre is inkább barnás volt, — hanem a vastag haja olyan aranyszőke volt,

mint ama bizanczi királyné haja, a kinek a kevély arczképébe valamikor szerelmes voltam és akinek a nevére — elég háládatlanság tőlem! — már nem emlékezem. A vármegyei öreg urak nagyon szerették ezt a szőke haját és úgy hívták Katinkát, kis Madonna. Ráfogták, hogy nagyon szelid lelke van, a mi utóbb meglehetősen alaptalan ráfogásnak bizonyult.

Mikor Katinkára ráadták az Árvay-tól érkezett első hosszú ruhát, a cselédek összefutottak a csinos csuda láttára. Gyurkovicsné látható meglepéssel szemlélgette leányát, de Katinka is önérzetes pillantásokat váltott önmagával a tükörben.

A nagyságos asszony elszólta magát:

— No, ezt se adom ám ezer holdon alul!

Azt hihette, hogy Katinka nem érti meg. Hanem a kis Madonna fölényes nyugalommal mondta:

— Rám kell bizni!

Ezer hold?

Mikor Gyurkovicsék a farsangon megint a fővárosban mulattak, volt olyan este, hogy a Katinka asztala körül egyszerre huszezer hold is csapta a szelet. Persze, hogy nem egy tagban.

A huszezer holdból egymagára Radványi Gidára tizezer esett, — csak az volt a hiba, hogy e tizezer hold tulajdonképen nem is volt az övé, hanem az édes atyjáé, meg hogy Radványi Gida maga még szörnyen kiskoru volt. Monoklit viselt, a saját, számozatlan kocsi-ján járt, hanem tavaly bukott csak

meg — isten tudja hányadszor! — a pótérettségén.

Ha így nem áll a dolog, Katinkából biztosan báróné és nagybirtokos felesége lesz, igazi nagybirtokosé és nem olyané, a kit a fogadó bejelentési czéduláján tettek meg azzá.

Az öreg Radványi huszárezredes volt. Mikor megtudta, hogy a fia, a helyett, hogy a pótérettségire készülne, a Gyurkovics-leánynak udvarol, a hivatásával járó privilégiummal élve, káromkodni kezdett.

Elhagyva az elhagyandókat, a többi közt ezt mondta:

— Először is a kölyöknek tanulnia kell. Másodszor meg nem akarom, hogy ahhoz az elzüllött bunyevác-z-pereputtyhoz valami köze legyen. Harmadszor pedig meg fogom verni a kölyköt . . .

Gyurkovicsnének hírül hozták, hogy az öreg Radványinak bizonyos elvi jelentőségű aggodalmai volnának egy esetleges házassággal szemben.

— Kitartás, Katinka! mondta Gyurkovicsné. Kitartás, az öreg meg fog puhulni.

— Csak ne volna a kis Radványi Gida akkora nagy majom!

Minden eshetőségre jó, ha melegen tartod a fiút.

Katinka elgondolkozott.

— Jobb volna, ha az öreget lehetne valahogyan fölmelegíteni!

(Már ők így szoktak maguk közt beszélni.)

Gyurkovicsék megint hazautaztak a falujukba és a nyárig nem is látták a kis Radványit. A nyáron megint sokat

látták; Radványiék birtokos-szomszédjai voltak a Gyurkovicsoknak, és Gida az apja birtokán töltötte a nyarat. Oly ürügy alatt tette, hogy a pótérettségijére készül. Délben rendesen megszökött a nevelője elől, a kit az édes apja küldött a nyakára, és förtelmes szabásu lovagló-ruhában megjelent Gyurkovicséknál. Estig aztán Katinkát untatta, hol a kuglizónál, hol a hintánál. (A nevelő, tanítványa engedetlensége miatt való bánatában, ivásnak adta magát, — bár voltak emberek, a kik azt állították, hogy a nevelő már ezelőtt is ivott.)

Katinka egyszer nagyon ráunt az udvarlójára.

— El fogom kergetni! Hiszen gyerek még!

— Mi jut eszedbe? sopánkodott Gyurkovicsné. Legalább is két vagy három esztendővel idősebb nálad, — aztán mágnás, és a mágnások mind korán házasodnak. Maholnap ő lesz a vármegyében a legjobb párti.

— De mikor olyan ostoba!

— Báró ne is legyen okos! Ha okos, akkor czukorgyárat épít és iskolát, vagy tánczosnőkre költi a pénzét, vagy politikára . . .

Egyszer, éppen valami majálisra készültek a csatorna melletti erdőbe, Gida rémülten adta hírül Katinkának, hogy jön az édes apja.

— Jön az apám, az egész ezredével jön. Itt is marad, áthelyeztette magát ide, az egész ezredével.

Az egész ezred, úgy látszik, nagyon

imponált neki. Olyanformán képzelte el a dolgot, hogy ezután az apja vezérlete alatt nyolczszáz lovas fog reá ügyelni, hogy ne járjon a Gyurkovics Katinka után és hogy letegye a póterettségit.

Valaki azt ujságolta Gyurkovicséknak, hogy az ezredes is ott lesz a majálison.

— Annál jobb, mondta Katinka, — legalább egymás szeme közé nézhetünk.

Az öreg Radványi meggondolta magát, mert estig nem jött el a majálisra. A fia, a ki azzal szerette magát megkülönböztetni a nagy tömegtől, hogy derűre-borura pezsgőzött, — estefelé tökéletesen elázott. A nevelő úr, aki jó ideig kérlelte neveltjét, később pedig önfeláldozóan el akarta inni előle a

kantinos pezsgő-készletét, szeretettel teljesen kocsira emelte Gidát, aztán hazavitte.

Gyurkovicsék is hazafelé készültek. Az egész familia, de főleg Katinka, nagyon rossz kedvében volt. Éppen elhelyezkedtek a kocsijukon. Már vagy nyolczan fenn voltak, — a Gyurkovicsék kerekas bárkáján hihetetlen sok ember fért el, — csak Katinka állott még a lovak mellett.

E pillanatban elegáns vadászfogat állott meg mellettük, a pompás két pejt katonatiszt hajtotta.

— Nincs itt a fiam? A Radványi-gyerek! — kérdezte a tiszt valakitől.

Katinka fölemelte a fejét. Radványi ezredes megismerte Gyurkovicsnét és feléje szalutált az ostora nyelével.

— Jó estét, nagyságos asszonyom.
Már hazafelé?

— Igen — már haza... mondta az asszony közömbös mosolylyal. Pedig a szive erősen dobogott a fölindulástól.

Az ezredes szeme megpihent Katinkán.

— Katinka kisasszony, nemde? Hogy megnőtt!

A kötekedő kedv és a miliczia ott villogott a szemében és ott mosolygott a bajusza alatt.

— Sokan vannak nagysádtok abban a kocsiban... Szívesen felajánlanék egy helyet a magaméban...

Katinka fejét vakmerő ötlet járta át.
Megszólalt:

— Ha a báró szíves lesz engem

hazavinni, nagyon meg fogom köszönni.
Megengedi, mama?

Gyurkovicsné csak némán bólintott meglepetésében . . . Hej, milyen leány ez a Katinka!

A leány reá támaszkodott az ezredes keztyüs kezére és ügyesen felmászott a magas bakra. Az ezredes a nyelvével csettintett, a kocsi nyilsebes ívben került a töltésre, messzire megelőzve a lassan koczogó családi bárkákat.

— Nagyon kedves a kisasszonytól, hogy ilyen gyorsan elfogadta az ajánlatomat, mondta Radványi. Persze, ilyen öreg emberrel szemben nem kellett haboznia?

— Öregnek érzi magát? — kérdezte Katinka.

— Isten ments! Különösen ön mellett . . .

Még akart valamit mondani, de aztán hirtelen elharapta a szót. Eszébe jutott, hogy ezt a fiatal leányt az ő védelmére bízták.

— Mennyi idősnek tart?

Katinka titokban elmosolyodott. Hej, ez az úr kissé hiú! Elhatározta, hogy óvatosságból nagyon udvarias lesz.

— A férfi annyi idős, amennyinek látszani tud. Ön olyannak látszik, mintha huszonkilencz és harminczkilencz közt tartana.

Az ezredes nevetett. Lám, a kis macska dorombolni kezd.

Katinka különben nem füllentett, mikor harminczkilencz esztendőre becsülte az ezredes korát. Délczeg, szép és — tekintettel kamasz fiára — meglepően fiatal ember volt. Csak a jobb arcját

rútitotta el egy irtóztató sebhely, a minőt a robbanó puskaapor szokott ejteni.

Kiérték a fűzfák alul, a teli hold az arcukba sütt és Radványi most már szemügyre vette Katinkát.

— Nem haragszik ugy-e, ha olyan nagyon nézem? Annyit hallottam már önről...

No most! gondolta Katinka. Aztán vakmerően kérdezte:

— Jót vagy rosszat?

Az ezredes nem válaszolt mindjárt, csak nézte tovább ezt a délczeg termetet, mely királyi lustasággal simult a kocs ülésre, meg azt az öntudatos, bátor leányarcot. Majd mint aki megfledkezett magáról, olyan hangon mondta:

— És ön el akarja velem hitetni, hogy szereti azt az éretlen tacsót?

Katinka megszeppenve nézett reá, az ezredes pedig, a ki világéletében soha sem tudott parancsolni a nyelvének, keserűen folytatta:

— Ön nagyon különös leány lehet! Én egészen másnak képzeltem... Egész modorából azt látom, hogy nagyon büszke és becsületes... Hogy egyeztetí össze a büszkeségével, hogy egy éretlen tacsóval kaczerkodik! És, hogy ér meg a becsületességével, hogy a fiam pénzét akarja?

A fia pénzét akarja! Katinka azt hitte, hogy szégyenében és haragjában a föld alá kell sülyednie... Így még soha sem beszéltek hozzá... Ugy érezte, hogy valami irtóztató sértés

esett rajta... Hát ezért hívta a kocsijára? A gyeplő után kapott és azt mondta:

— Eresszen! Álljon meg! Nem megyek tovább! Le akarok szállni!

Az ezredes maga is megijedt.

— De kérem, kisasszony, csak nem fog...

Katinka indulatosan fölállt az ügető kocsiban.

Az ezredes még akarta ragadni kezét, de a lovak megbokrosodtak és vágatni kezdtek.

— Ferencz! Fogd meg a kisasszonyt!

Ferencz, az inas, a mint hozzányult a Katinka derekához, kemény pofont kapott, a leány pedig levetette magát a vágató kocsiról.

Térdre bukott, de nagyobb baja nem

esett. Mikor még körülnézett, hogy mit kezdjen most magával, biczegve közeledett feléje Radványi. Ő is leugrott a kocsiról, melyet nem tudott hamarjában megállítani, miután a gyeplőt átadta a legénynek.

— Maga igazán bolondos gyermek, mondta az ezredes.

Hanem mikor észrevette, hogy Katinka sír a félelemtől és a fölindulástól, kérlelni kezdte.

— Menjen! mondta Katinka könnyek közt. Hagyjon békében maga is, meg a fia is! Tartsa meg a fiát, nem akarok gorombaságokat hallani!

— Bocsásson meg, kisasszony, belátom, hogy bolondokat mondtam. Elszoktam már az asszonytársaságtól és meg szoktam nevezni a gyereket a

maga nevéen — pardon! Megint eljárt a szám?

Katinka a falu irányában haladt, az ezredes mellette biczegett. A leány később azt mondta:

— Ha ezt lovagiasságnak nevezi, egy leánynyal így bánni...

Az ezredes elgondolkozott.

— Tulajdonképpen igaza van, és én érzem, hogy valami elégtétel félével tartozom...

Katinka fitymálva mérte végig.

— Könnyen beszél, én leány vagyok és nem tudok verekedni, a férfi ismerőseim pedig nem bolondultak meg, hogy verekedjenek értem...

Az ezredesnek kezdett a leány nagyon tetszeni. Nem beszéltek aztán többet, míg a házhoz nem értek.

— Én itthon volnék, mondta Katinka halkan.

— Ha megengedi, megvárnám az édes anyját, hogy tőle is bocsánatot kérjek.

Leültek az oszlopos tornác alatti kőpadra. Katinka most már valamivel jobban bánt az ezredessel, a kiben vendégét kellett tisztelnie.

Nem kell a mamát bevárnia, mondta később. Talán jobb is, ha nem mondom el neki a dolgot. Hanem arra az egyre kérem: a fiát ne eressze többet a közelembe!

Az ezredes fölállt.

— Igazán sajnálom, a mi történt, és szeretném valamivel jóvá tenni... Most már egész más szemmel nézem önt, és, higgye el, büszke volnék, ha a fiam, megférriasodva...

Isten tudja, mi lett volna a vége, ha Katinka hevesen a szavába nem vág.

— Nem kell a fia! Hagyjanak békében!

(Majd hogy azt nem mondta: Sózza be a fiát! Ezt a kifejezést, mely a Gyurkovics-leányok közt járta, a réti halászok hozták divatba, a kik a czigányhal javát piacra viszik, a hitványát pedig besózzák.)

— Olyan nagyon haragszik?

Katinkának, a ki épp oly békülékeny természetű volt, mint hirtelen haragu, furcsa ötlete támadt. Kezet nyújtott az ezredesnek.

— Alkalmat fogok adni, hogy megbékítsen. Mondja, tud maga táncolni?

Az ezredes elnevette magát.

— Egy pár év óta csak úgy szoktam, ha muszáj . . . Az udvari bálokon . . .

— Jól van, hát tud! Lássa, mert ha fia nem jön többet a közelembe, az egész vármegye pletykázni fog rám, a mi éppen nem kellemes. Azt fogják mondani, hogy ön tiltotta el tőlem. Elejét vehetné a pletykáknak, ha a mulatságokon néha tánczolna velem és tisztességből egy kicsit udvarolna nekem . . .

Az ezredes megint nevetett, konstátalta magában, hogy Katinka okos leány, és azt mondta, hogy úgy legyen.

Katinka pedig, mikor az éjjel ágyba feküdt, gondolt egy nagyot, aztán halkan magához szólította a kis Miczi hűgát, a kit nagyon szeretett, megcsókolta a haját és azt súgta a fülébe:

— Talán mégis báróné lesz a kis nénikéd!

Egy pár nap mulva a Gyurkovicsék ablakait harsogó trombitaszó remegtette meg. Egy egész huszárezred vonult át a falun, az élén a parancsnok lovagolt, délczegen és csillogva. A Katinka ablaka alatt oly szertartásosan köszönt a kardjával, hogy az egész ezred, parancsszó nélkül is, jobbra-arczot csinált, Katinka előszedte legbájosabb mosolyát és királynői fenséggel bólintott szőke fejével. A kis huga előtt pedig megelégedését nyilvánította a csapat magatartása, fölött.

Az első táncmulatság után, melyet a vármegye székhelyén rendeztek, érdekes pletyka járta be a vidéket. Radványi báró a kis Gyurkovics Tinkának udvarol. Még pedig életre-halálra.

A további táncmulatságok újabb táplálékot nyújtottak a mende-mondának, mikor pedig Erzsébet napján az első hó leesett, a vármegye már annyira megszokta a dolgot, hogy már nem is foglalkozott vele.

Pedig Erzsébet napján igen érdekes dolog történt. A Katinka szobájába betévedt egy fecske, mely a nagy utról lekésett, és a leány, a ki egy kicsit babonás volt, most egész nap etette-be-czézte, a lehelletével melengette a didergő kis madarat.

Az ezredes aznap Gyurkovicséknál ebédelt és mikor fekete kávé után egyedül találta magát Katinkával a kis szalonban, megsimogatta a madarat, melyet a leány a két tenyerében tartott és azt mondta:

— Ugye, vén számár vagyok én?

— Vénnek nem vén, és miért volna számár?

— Mert magát annyira szeretem.

— Kikérem magamnak, az egy cseppet sem számárság! Én is szeretem ezt a fecskét és azért még sem vagyok számár.

— Mit szólna, ha megkérném a kezét?

— Az enyimet?

— Kinevet?

— Nem szólhatok semmit, míg meg nem kérte.

— Vegye úgy, hogy már megtettem.
Mit válaszol?

Azzal válaszolt, a mivel emberemlékezet óta minden Gyurkovics-leány, a ki hasonló helyzetben találta magát.

— Beszéljen az édes mamával!

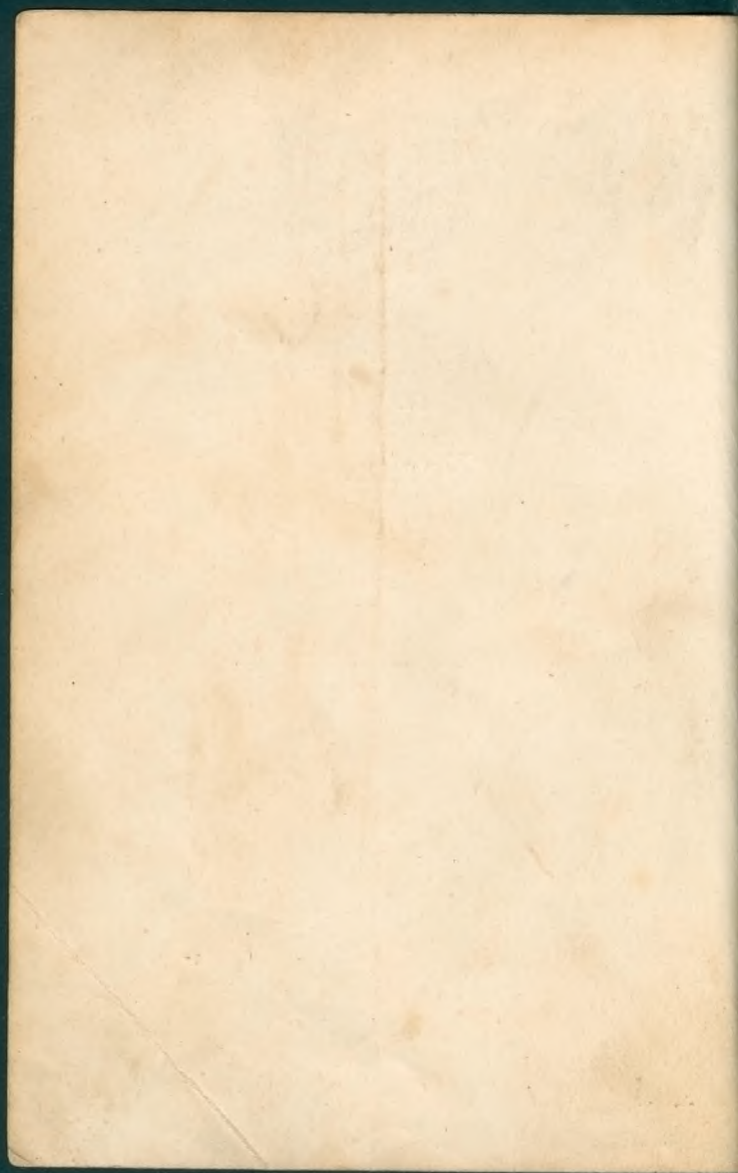
Igy esett, hogy Gyurkovics Katinka már tizenhét éves korában ezredesné lett, és mivel a férjét oda fenn nagyon szeretik, megeshetnék, hogy husz éves korában már tábornoknévá léptetik elő.

IV.

Terka.

SS
9

Terka.

Megigértem, hogy elmondom valamennyi Gyurkovics-leánynak történetét, és most, mikor a negyedikhez érek és végig gondolom megint a Terka dolgát, bánni kezdem az ígéretemet.

Azon kezdem, hogy a negyedik leány története nem is történet. Két emberfia beleszeret egymásba és férj és feleség lesz. Az öregek eleintén morognak egy kicsit, később beadják a derekukat. Ennyi az egész!

Hétköznapi, nyárspolgárias történet, a milyen az öreganyánkkal is megesett, talán a szépanyánkkal is. Okos ember azonban néha beváltja az ígéretét, azért

hát mégis beszélek a negyedik Gyurkovics-leányról.

*

A Gyurkovicsné legkisebbik leánya, Miczi, a kinek a neve mögé még a kisaszony czimet sem rakhatom, mert ez idő szerint még a gyermekszoba legmélyén éli obszkurus életét, a Gyurkovics-ház vendégei pedig még hivatalosan tudomást sem vettek existenciájáról, — Miczi, mondom, egyszer azzal vonta magára a világ figyelmét, a mely figyelemre még semmi jogos igényt nem formálhatott : hogy reumát kapott a bal karjában.

Micziben mindenkor megvolt a hajlam, hogy előtte numeráló nénikéi sorrendjének a megbontásával előtérbe tolja a saját személyét, és Gyurkovicsné azért

kezdettől fogva gyanakodva fogadta a reumáját. Mikor azonban az orvosi konzilium kijelentette, hogy ez a reuma nem szimulált, hanem egészen becsületes betegség, Gyurkovicsné hat hétre Budapestre vitte a kis leányt, hogy a margitszigeti fürdőben kikuráltassa. Elhatározására döntő befolyással volt a repczetermés kedvező eredménye.

Mindez tavasszal történt, és Gyurkovics Terka, az eladó leány, természetesen velük ment.

Horkay Feri levélben megkereste egyik fővárosi barátját, Török Lászlót, hogy teljesítse hölgyei mellett a cicisbeo szolgálatát, és Török László annyi odaadással szentelte magát e kellemes feladatának, hogy három hétig színét sem látták a belügyminisztériumban, hol se-

gédfogalmazói rangot viselt, de annál többet látták a Margitszigeten.

Reggel kihajózott a szigetre, és ha messziről meglátta a kikötő mellgátján könyöklő két leány fehér ruháját, rendszeren szidta a hajó lassújárásu gépét.

Délután kalandos fölfedező utakra indultak a romok tájékán burjánzó vadon méhébe, hol a viruló bokrok fehér fürgeteget zúdíttak a fejükre.

Este, ha a zene szólt, halkan pletykázva sétáltak a faóriások alatt. Napközben be-berándultak a városba, az ibolyaszagu, tavaszi városba, melynek utczáin édes, puha szél csapongott.

Ez ártatlan kedvteléseknek az lett az eredménye, hogy idősebb Török László úr, Temes vármegye egyik leggazdagabb, de mindenesetre leggorombább

virilistája, egy ízben, miután elolvasta a fia legujabb keletű levelét, dühösen ketté törte a csibukja szárát és azt mondta:

— Asszony, — pakkolni! Megyek Budapestre és kitekerem a fiad nyakát!

Az asszony rémülten kérlelte. Mire megértette, hogy baj van a gyerekekkel, reávette az urát, hogy őt küldje Budapestre. A fiú jobban megérti az édes anyja szavát...

Törökné megérkezésének az lett az eredménye, hogy László, miután egy udvarias levélben kimentette magát Gyurkovicsék előtt, három napig sem mutatkozott a szigeten. Terka szívét pedig szomorú sejtelmek töltötték el.

A negyedik napon véletlenül találkoztak a városban.

A találkozás pedig így esett. Török

László már jó fél órája ott ácsorgott a Faragó és társa boltja előtt, virággal a gomblyukában és cigarettával a fogai közt.

Arra jöttek a Gyurkovics-leányok, az édes anyjukkal. Reggeli misén voltak, aztán egy pár boltban jártak és most hazafelé igyekeztek, a szigetre.

Mind a kettő fehérpettyes kék tavaszi ruhát viselt, fehér fátyolos kalappal. A keztyűjük is egyforma volt, az imád-ságos könyvük is, a napernyőjük is. Csak a Terka szoknyája volt egy arasz-szal hosszabb, mint a Miczié.

A kisebbik már messziről meglökte könyökével a nagyobbikat.

— Jé, nézd, a Török Laczi!

A mama szigorúan szólt reá:

— Először nem Laczi, hanem László.

Másodszor meg semmi közünk hozzá. Ha hozzánk akar csatlakozni, hát jöjjön magától!

Terka nem szólt semmit, de a kisebbik elnevette magát.

— Vár valakit! Bizony isten, vár valakit!

— Meg ne szólítsd! suttogta Terka.

Csakhogy Miczi már akkor ott boká-zott Török Laczi előtt az aszfalton és fejét jobbra-balra mozgatva, mint a kíváncsi madár, kérdezte:

— Ugy-e, hogy vár valakit? Valami szép asszonyt, — mi?

— De Miczi?

— A színháztól, — mi?

Török is elmosolyodott.

— Persze, hogy szép asszonyt várok, ha nem a színháztól is. Itt benn van a boltban.

Terka, a ki eddig közömbös maradt, sőt kedvetlenül félre is fordította a fejét, csendesen odaszólt az édes anyjának:

— Még egy pár méter porzsinórt kell vennem . . .

Porzsinór mindig kell az asszonynak. Bementek az üzletbe és mialatt Miczi vígan fecsegett Törökkel az ajtóban és édes anyja a kereskedővel bocsátkozott tárgyalásokba, addig Terka neki támaszkodott a polcznak és körüljártatta sötét szemét.

Megtalálta, a kit keresett: a Török szép asszonyát. Galambősz, mosolygó arczu matrona ült a zsöllében, három segéddel hordatta maga elé a szöveteket. Már egész tornyot építettek eléje, fölbontott csomókból.

Miczi őszinte csalódással vont vállat, Terka arcza azonban kiderült, a szája szélén csendes, édes mosoly mutatkozott.

Török aztán bemutatta őket egymásnak.

— Az édes anyám...

Gyurkovics Terkának az arcza vérvörös lett, a szó mintha torkán akadt volna. Hirtelen lehajolt, kétszer is megcsókolta az öreg asszony keztyüs kezét, majd megszeppent a saját merészségétől és elfordult.

A két anya kezét fogott, Törökné nyájasan, Gyurkovicsné meg tisztelettel hajolt meg. (Azt mondják, hogy a kettő közül mindig a leányos mama hajlik meg mélyebben.)

A Török édes anyja elmondta, hogy

nyári ruhával akarja meglepni a férjes leányát. Divatos is legyen, de ne rikító; finom is, meg olcsó.

Mialatt az anyák egyesült erővel láttak neki a szövetválogatásnak, a fiatalok az ajtóban beszélgettek.

— Hát miért nem jön többet a szigetre? kérdezte Miczi a fiatal embertől.

Terka félvállról szólt közbe.

— De Miczi! Csak nem fogjuk Török urat erőszakkal a szigetre vonszolni!

Az *urat* különösen hangsúlyozta.

— Megint úr lettem? kérdezte Török szemrehányóan. Majd keserűen tette hozzá: Igazán, Terka, maga néha különös!

Terka is keserűen mosolygott.

— Én vagyok különös? Jól van, — hát legyek én a különös!

Miczi végig mérte őket.

— Megint veszekedtek?

Az anyák időközben fölhányták az egész nyári raktárt és mivel úgy talál-
ták, hogy a szövetek közül egyik sem
felel meg izlésüknek, nem vásároltak
semmit, hanem megint kivonultak a
boltból. Szerencsére Gyurkovicsné, a ki
nagy tekintély volt mindennemű vásár-
ügyekben, tudott egy üzletet, a hol
biztosan megtalálják, a mit keresnek.

Megindultak egy belvárosi bolt felé.

Mialatt az anyák odabenn megint nyári
szövet-piramisokat hordattak maguk elé,
a fiatalok künn járkáltak az aszfalton.

— Holnap se lesz szerencsénk? kér-
dezte hosszú hallgatás után Terka.

— Nem, felelt Török komoly arc-
czal.

A leány lehajtotta a fejét és némán babrált fátýolával.

Miczi időközben elmaradt tőlük. Fölfedezte egy kapu alatt egy fotografus kirakatát és a képek tanulmányozásába merült.

— Megmondom az igazat, kezdte megint Török. Én csak segéd-fogalmazó vagyok, semmi más. Lehetek még sok minden, de most nem vagyok semmi... Nem szabad magát hírbe hoznom...

— Ennyi az egész? Kinek mi gondja reá? Ha én nem bánom, mit törődik maga vele?

— Maga nem, de mások.

— A szülei?

Török elpirult.

— Nem az én szüleim, — én nem

vagyok már gyermek, — de a maga édes anyja!

Terka arczán verőfényes mosoly futott végig.

— Édes anyám azt teszi, a mit én akarok.

Miczi megint ott termett mellettük és azt mondta, hogy szeretné magát egyszer kivágott ruhában levétetni. A fotografusnál egy soványkaru hölgy képét látta és most önérzetes pillantásokat vetett a saját izmos karjára, melynek látványát a bálozó világnak, — minden emberi számítás szerint, — még három évig nélkülöznie kellett.

Egyébről beszélgettek, közömbös dolgokról, míg a mamák megint ki nem vonultak a boltból. Most sem találták meg azt, a mit kerestek. Más,

haszonló szövetet találtak, de még sem azt, a mit kerestek. Még egy utolsó próbát akartak tenni egy koronaherczeg-utczai üzletben.

Miczinek tetszett az ötlet. Ugy tudta, hogy délfelé a koronaherczeg-utczában tisztességes emberek szoktak járni. (Tisztességes emberek alatt első sorban a kadétokat, másodsorban a jogászokat értette.)

— Az édes anyja mindig azt teszi, a mit maga akar? kérdezte Török, mikor ott állottak a koronaherczeg-utczai bolt nyitott ajtajában. Majd, elgondolkozva tette hozzá:

— Hiszen ha az ember tudná, hogy mit akar maga!

Terka halkán mondta, anélkül, hogy reá nézne:

— A ki tudni akarja, annak tanácsolnám, hogy kérdezzen meg egészen nyíltan.

És mivel Török nem válaszolt rögtön, lassan ismételte:

— Egészen nyíltan!

— Egészen nyíltan? Hát — akar maga segédfogalmazóné lenni?

Bérmocsi ügetett el mellettük, a zajtól nem értették egymás szavát. Töröknek mégis úgy rémlett, mintha a leány mozgó ajkáról leolvasta volna a feleletet:

— Miért ne?

Miczi beosont a boltba és száraz hangon jelentette az édes anyjának, hogy Terka és Laczi karonfogva sétálnak az utcán.

— Csak nem bolondultak meg?

Ugy esett, hogy Török azt mondta a leánynak :

— Ha van bátorsága, adja ide a karját !

A leány azt mondta :

— Mit szólnak majd az emberek ?

— Csak ennyire nem törődik a világgal ?

Erre aztán Terka, a ki jóformán azt se tudta már, hogy mit csinál, — mintha felhajtott volna egy pohár pezsgőt, — a fiatal ember karjába öltötte a kezét.

— Most már szeretném látni azt az embert, aki elválaszt bennünket! mondta Török, elszántan szorítva magához a leány kezét.

Az emberek nem szóltak semmit, — csak az ismerősök fordultak utánuk, gratuláló mosolylyal, — hanem Törökné azt mondta a fiának :

— Hát megbolondultál, Laczi?

— Nem, hiszen a feleségem akar lenni, magyarázta a fiatal ember.

Nem állhattak tovább az ajtóban, egy pár asszony be akart menni a boltba. Az utcán sem tisztázhatták a dolgot, mert az aszfalton tolongtak a járókelők. Várniok kellett, míg valami csendesebb helyre nem érnek.

Addig is Gyurkovicsné egyre-másra ismételte:

— Ezek a gyerekek!

— Mialatt mi a nyári ruhát néztük!

Töröknének eszébe jutott, hogy a férje tulajdonképen nem is a nyári ruha kedvéért küldte őt Budapestre, hanem hogy beszéljen a fia fejével. Mondja el néki, hogy ostobaság volna tőle már most megházasodni, mikor

később, ha majd titkár lesz, kedve szerint válogathat a vármegye pártijai közt . . .

Hanem mikor elnézte a csinos párt, a mely most nekibátorodva, szorosan egymáshoz simulva, összevágó lépésekkel haladt előre, érezte, hogy most is a fia pártját kell fognia a házsártos öreg urral szemben, mint már nem egyszer. És pedig mindig eredménynyel.

Gyurkovicsné ő nagysága érezte, hogy némi elégtétellel tartozik Töröknének.

Megígérte hát neki, hogy délután majd elviszi egy boltba, a hol biztosan megtalálják a keresett szövetet. Szolid, jó bolt, a hová csak budapesti asszonyok járnak, meg ő, Gyurkovicsné.

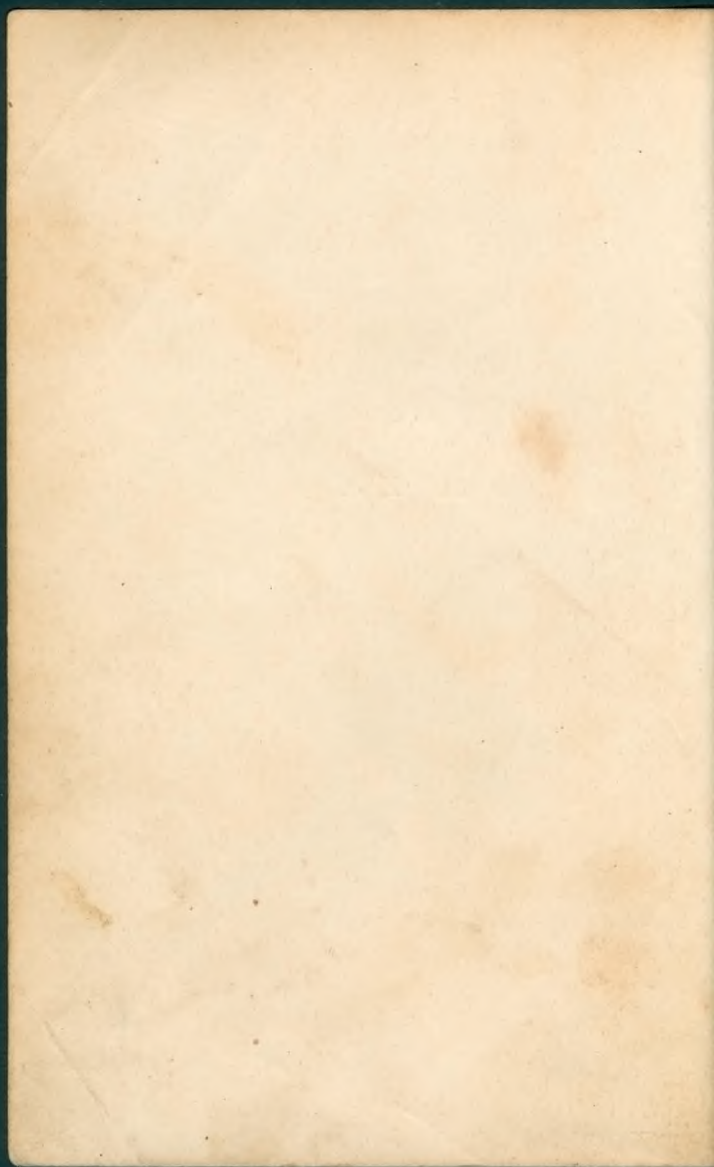
Mert a kereskedőket a vidéki vevők rontják el.

v.

L i z a.

L i z a.

Liza félfejjel kisebb volt valamennyi nénjénél, de öt kilóval többet nyomott a Gyurkovics-leányok átlagos súlyánál. Ezt az átlagos súlyt a nagyságos aszszony egyszer mindenkorra ötvennyolcz kilóban állapította meg. A ki a leányok közül ennél többet nyomott, az Banting-kúrát használt; a ki kevesebb volt, vaspírulákat szedett.

Különös ismertető jele volt az ötödiknek az a provokáló anyajegy az állán. Jellemző tulajdonságai közé tartozott, hogy nem szeretett korán fölkelni, nem nagyon szeretett táncolni és egyetértett Korányi pro-

feszszorral abban, hogy szívből gyűlölte a fűzőt.

Ez utóbbi ellenszenvénél fogva csudálatos gyakorlottságra tett szert a rákényszerített kinzóeszköz gyors levetésében. A távozó vendégektől még karcsu darázsderékkel bucsúzott el a lépcsőn, az ablak alatt ügető kocsi után már kényelmes házi zubbonyban integetett.

Azt mondtam, hogy Liza nem nagyon szeretett táncolni, és most úgy érzem, hogy koczkáztatott dolog tőlem, midőn az izgékony, örökké nyughatalan, tánczra termett és rendesen az ájulásig befűzött Gyurkovics-leányok hugáról ilyeneket állítok.

Saját szavamhihetősége érdekében szeretném tehát, ha futólagos pillantást vetnének Gyurkovics Liza kisleány-

korára, — meglehet, hogy a gyermek egyéni diszpozícióiban megtalálják azt a bizonyos vörös fonalat, mely a kis-asszony különöz hajlamának megértéséhez vezet.

Már pólyás baba korában Kövér Lizinek hívta a cselédség, és Lusta Lizinek a család. Pedig egyik név sem illett reá annyira, mint illett volna a Jó Lizi név.

Annyira jó volt, hogy még fogzása idején is siketnémának tarthatták, mert soha sem hallották a szavát. Ha hajnalban fölébredt a bölcsőjében, nem sietett az általános figyelmet fülhasító visítással magára terelni, hanem összeránczolta pisze orrát és csendes gügyögéssel várta, hogy tudomást vegyenek róla.

Ha este a lakás valamelyik zugában lefektették, mai babák példájára nem próbálta a napot sirással megállítani utjában, hanem figyelmesen és komolyan szemlélgette a szoba menyezetét, mignem minden nagyobb szenzáció nélkül elaludt.

Mikor már karon ülő baba volt, nem egy jelét adta önzetlenségének. A csörgettyűjét naiv nagylelkűséggel akárhányszor odadobta a dada sarkában kullogó komondornak, a vajas zsemlejét egyszerű felszólításra odaadta bárki-nek, néha pedig felszólítás nélkül is utána lökte az udvaron szállongó fecskének.

Dadája sokszor demonstrálta a gyermek jó szívét, a kerítés mellett, a gyermeknevelés iránt melegen érdeklődő méntelepi katonák előtt.

(Ezek a méntelepi katonák minden tavasszal párosával jöttek Bács-Tamásra, egy királyi mén kíséretében. Egy-két hónap múlva aztán a gyermekbarát közlegényt rendesen stokházba vitték, a káplárt pedig ispotályba, a Gyurkovics-ház egyik nőcselédjét az auditor megkeresésére kihallgatta a szolgabíró, tanunak, a súlyos testi sértéssel komplikált fegyelemsértési ügyben...)

Nagy igazságtalanság van abban, hogy míg Lizinek gyermekkorában erénynek tudták be egészséges álmát, addig hosszúszoknyás korában akárhányszor kázust csinált belőle a koránkelő nagyságos asszony.

Reggelenként, ha Liza még a párnák közt hevert és azon búsult, hogy miért is inkompatibilis a puha ágy a meleg

reggelivel: Gyurkovicsné rendesen benyitott és hathatós szavazatával diadalra segítette a reggelit az ágy fölött. Ilyenkor néha azt mondta Lizának:

— Majdnem olyan kövér vagy már, mint a zsidó felesége, és mégis mindig alszol!

Erőltetett hasonlat volt, mert az árendás feleségének négy tisztán megkülönböztethető álla volt egymás alatt, (az első és a második szakállas is volt!) a Liza rózsás állát pedig egyetlen egy szelid hajlásu vonal kötötte össze a nyakával.

A leány dicséretére mondom, hogy a sok keserűség, melyet ráfogott kövérségével szereztek neki, semmitsem változtatott szívbeli jóságán. A béres gyerekek ismerték ezt a jóságát, a ko-

mondorok és a szárnyasok pedig ösztönszerűen megéreztek, mert Lizának csak mutatkoznia kellett a cseléd-udvaron, hogy mozgalmassá tünnetések központja legyen.

Liza nem állapodott meg az emberek-nél és állatoknál, gazdag szívének érzelméből kijutott még a papíron élő fantómoknak is, a kedves olvasmányát képező regények hőseinek.

Nagyon szeretett regényeket olvasni és ebben is különbözött nénjeitől, a kik a fővárosi ujságokból legfőlebb a bálitudósításokat böngészték ki, meg az eljegyzési híreket.

Volt a Gyurkovicsék kertjében egy ősrégi bodzafa, ennek az alacsony koronájában egy titkos kis zúgot talált magának Liza, hol ezer dongó zümmö-

gése közepett órákon át elábrándozhatt a boldogtalan Izaura őrgrófné során. Mikor Izaurát a családi sirboltba temették, végtelen fájdalommal könyekben olvadt fel, mikor pedig az utolsó fejezetben kitudódott, hogy Izaura még sem halt meg komolyan, kéjes boldogság nyilalt át a kövér Liza szívéen.

Gyurkovicsnét aggodalommal töltötte el, hogy ötödik leányát vágyai nem a báli termek reális parkettje, hanem regényes légváarak felé csábitják.

— Azt várod talán, hogy Orlando gróf fog feleségül venni, vagy Lebegényi báró?

Sem Orlando gróf, sem Lebegényi báró nem vette feleségül Gyurkovics Lizát, hanem Radványi Gida, a ki éppen az nap tette tiszteletét a házban . . .

A kis Radványi Gida egy pár esztendővel ezelőtt halálosan szerelmes volt a harmadik Gyurkovics-leányba, a szőke Katinkába. Radványi ezredes megnézte a leányt, aztán maga feleségül vette, Gida fiát pedig felküldte a Szergiusz professzor intézetébe, hogy megszabaduljon tőle. Azt mondta neki, hogy ne is merjen haza jönni, míg le nem tette a pótérettségit.

Gida nem találta sietősnek a dolgot, Szergiusz professzor pedig, a ki havi százötven forint tartáspénzt kapott a fiatal báróért, még kevésbé. Gida tehát két évig mint doyen elnökölt az intézeti önképzőkör ülésein, aztán, egy váratlan baleset következtében, mégis kikapta az érettségi bizonyítványt. A váratlan baleset abból állott, hogy a minisztérium

megvonta a Szergiusz-intézettől a nyilvánossági jogot, Szergiusz professzor pedig boszúból érettségi bizonyítványt adott minden növendékének.

Az ezredes úgy vélekedett, hogy fia már eleget tanult, — úgy se lesz belőle egyéb, mint lósorozási elnök vagy legfőbb főispán! — és haza hozatta.

A kik Radványi Gidát már azelőtt ismerték, úgy találták, hogy nagyon megváltozott az intézetben. Megbajuszosodott és megerősödött. Liza a maga részéről azt is konstataálta, hogy van a modorában valami regényes distinkció, az arczában valami bánatos komolyság, a mi szörnyen érdekes és Monte-Christo grófra emlékezteti az embert, vagy még inkább Don-Carlosra, a

ki tudvalevőleg a tulajdon mostoha mamájába volt szerelmes . . .

Radványi Gida tényleg föltette magában, hogy bánatos méltósággal fogja trágikus sorsát viselni. Óh, — ő sokat szenvedett és küzködött magával az internátusban, bár eleve is elhatározta, hogy e harcban a kötelesség fog győzedelmeskedni a szenvedély fölött. Le fog mondani, ha bele hal is.

Az ember azonban nem azért győzedelmeskedik a szenvedélyei vagy más valami fölött, hogy titokban tartsa ezt a győzelmét. Az embernek ilyenkor szüksége van valakire, mondjuk egy Marquis Posa-ra, a kit beavat a titkába és a kivel megbámultatja belső nagyságát.

És ki lett volna inkább hivatva Marquis

Posa szerepére, mint Gyurkovics Liza? Egy pár hét múlva Gida, miután napról-napra ott ozsonnált Gyurkovicséknál, már annyira megbarátkozott Lizával, hogy elsírhatta nagy bánatát baráti kebelén. (Ezt persze nem szabad szó szerint érteni.)

Liza könyekig meg volt hatva. Büszke volt Gida bizalmára, kit nemesnek, nagynak és szörnyen érdekesnek talált, és kéretlenül örök barátságot esküdött neki.

Soha sem merte remélni, hogy Bács-Tamáson valaha szemtől-szembe lásson olyan embert, a kiből a kötelesség küzd a szenvedélylyel, vagy a kiből más valami küzd.

A tamási urak soha sem beszéltek kötelességekről és szenvedélyekről, ők

mindig csak a termésről beszéltek, lovakról és nagy ivásaikról.

Gida később a bodzafa alatt elmondta barátnőjének azt a nevezetes jelenetet, mikor első ízben megint összetalálkozott a mostoha anyjával.

Haza jött az internátusból és az édesatyja úgy fogadta, mintha nem is történt volna köztük semmi. Mintha nem is lettek volna riválisok. Azt mondta:

— Szervusz, gyerek! Lám, már kezd nőni a bajuszod!

Katinka asszony bejött, ő is úgy tett, mintha nem történt volna semmi. Mintha soha sem szerették volna egymást. Azt mondta:

— Jé, Gida! Milyen nagy ember lett belőled!

Aztán más egyébről beszélgetett és

az ezredes elég lovagiatlan volt hajdani riválisával szemben, hogy feleselni kezdett vele a zsebpénze miatt. (Gyerekkorában egészen szabadjára hagyta, mint valami férfit, és most azzal akarta jóvá tenni hibáját, hogy úgy bánt vele mint gyerekekkel.)

Mikor Gida kiment a szobából, Katinka egy mellékajtóból utána szólt és titokban egy összehajtott papirost csusztatott a kezébe.

— Vigyázz, hogy az öreg meg ne lássa! suttogta.

Gida elsáppadt, a térdei inogtak. Aztán a papirossal kirohant az istállóba . . .

— Ah, tehát levélben mentegeti magát!

Nem levél volt, hanem ötven forintos bankjegy . . . Pénzt adott neki, hitvány pénzt!

Liza sóhajtva mondta:

— Katinka egy cseppet sem romantikus!

Azt tanácsolta Gidának, hogy tépje ki gyökerestül Katinka képét a szívéből. Valamit gyökerestül kitépni a szívből, — ez megint olyan dolog volt, a mi Radványi Gidát föllelkesítette. Megfogadta, de csak olyan föltétel alatt, ha Liza nagylelkűen segédkezni fog neki ez érdekes műveletben.

A gyerekek gyakori együttlétének az lett a következménye, hogy Gyurkovicsnének egy ötlete támadt. A Gyurkovicsné ötletei pedig rendszeren két emberfiának az összeházasítására vonatkoztak.

Mikor Katinka egy ízben megint fölvetette a családban legaktuálisabb kér-

dést, hogy : mit fognak Lizával csinálni ?

— Gyurkovicsné azt mondta :

— Tudod mit gondoltam ? Elvehetné a ti Gidátok . . .

Katinka elnevette magát.

— Mit ? Én legyek a kövér Liza anyósa ?

— Miért ne ? Azelőtt úgyis sokat veszekedtél vele . . . Kijárom én a dispenzációt a püspöknél, az érseknél, — ha kell, a római pápánál is ! Igazán, — szólhatnál az öregednek !

Katinka még az nap szólt az öregjének. Az öregnek borotválkozó napja volt, és ilyenkor le lehetett melléje ülni a kerevetre. Különben nem lehetett, mert a tüskével fölsikálta az ember arczbőrét.

— Nem szeretem, hogy Gida mindig

itt ődöng és nem tud magával mit kezdeni. Untatja magát és az egész világot. Legjobb volna feleséget keresni neki, aztán odaadnád nekik az egyik pusztát...

— Talán már kerestél is neki feleséget?

— Tudok egy jóra való leányt, a ki fölig szerelmes belé, és ő is szereti.

— Milyen fajta?

— A te feleséged se különb fajta!

— Ugyan?

— A kövér Liza...

Az ezredes nevető görcsöt kapott, Katinka pedig megharagudott és hátba ütötte.

— Micsoda? A tacsó nekem sógorom legyen?

— Szégyelnéd a rokonságát?

Én nem tudom, hogy mi csoda esz-
közökkel tudott Katinka asszony az ez-
redes úrra hatni; én csak azt tudom,
hogy az ezredes, mikor megint borot-
válkozó napja volt, megadta magát.

— Bolond állapot, de ha szeretik
egymást...

— Imádják egymást!

— Akkor nem bánom! Legalább nem
lábatlankodik többet itt a fiú...

A családban tehát elhatározták, hogy
Gidából és Lizából egy pár lesz. A titok
aztán kiszivárgott a gyerekszobába is,
a konyhába is; a faluban is beszéltek
róla, a vármegyei urak pedig már a
lakodalom napját is tudták. Mikor Gyur-
kovicsné megrendelte a Liza kelengyé-
jét, a budapesti ismerősök is megtudták
a dolgot.

A Gyurkovicsék béresei csak úgy szóltak Gidáról: — A hol ni, — a mi kisasszonyunk vőlegénye!

A réti halászok különválogatták a kövér kecsegéket a lakodalomhoz. Kukacz Bandi eljött a nagyságos asszonyhoz és megkérte, hogy ezuttal az ő bandáját fogadják meg. Az ő kontrásai nem isszák le magukat és ő megfelel minden hiányzó ezüst kanálért.

Mondom: mindenki tudta, csak ketten nem tudták, a kiket pedig a dolog szintén érdekelt volna, — Gida meg Liza. Gida már ekkor Liza segítségével szerencsésen kitepte a mostoha mamája képét a szívéből, még pedig gyökerestül, és most újabb trágikus szenvedélylyel küzdött.

Szerelmes volt a kövér Lizába, sze-

relnes volt annak rendje-módja szerint, — pedig mikor Katinkáról nagylelkűen lemondott, megesküdött magában, hogy ez életben nem fog többet szeretni. A szive sírbolt lesz, hová meghalt szerelmét temette. És most fülíg szerelmes volt Lizába, — ez volt az ő trágikuma.

Hosszú töprengés után föltárta helyzetét Liza előtt, egyszersmind megkérte barátnőjét, hogy segítsen most már a saját képét gyökerestül kitépni a szivéből.

Liza megszeppent és majdnem sirva fakadt. Mikor Gida megkérdezte, hogy fél-e tőle, azt mondta, hogy igenis fél. De mikor azt kérdezte, hogy gyűlöli-e most már, azt mondta, hogy gyűlölni éppen nem gyűlöli . . . És ha Gidának elejétől fogva az volt a végzete, hogy őt szeresse, akkor hiába is akarná a

képét kitépni a szivéből, mert a végzet ellen nem küzdhet az ember.

Gida tehát meghódolt a végzete előtt. Mivel azonban úgy sejtette, hogy ellenséges apja kémekkel veszi körül, a legnagyobb óvatosságot fejtette ki Lizával szemben. Csak akkor jött a házba, ha hölgye jelt adott neki, hogy nincs veszedelem. Piros keszkenő a leányszoba ablakában azt jelentette, hogy a házban tiszta a levegő. Fehér kendő veszedelemtől óvta. Veszedelem akkor forgott fenn, ha az ezredes a verandán kvaterkázott a Gyurkovics-fiúkkal.

A szerelmesek levelezésben is állottak, a mi Lizától, a ki szívesebben olvasott el egy ötkötetes regényt, mint leírt egy féloldalas levelet, jókora áldozat volt. Postaszekrénynek a kert tulsó sarkában

álló leanderes dézsát használták. Gida kieszelt egy titkos írást, melyet csak a logaritmusos táblánál is komplikáltabb kulcs segítségével lehetett megérteni. Szeretlek, édesem! ezt úgy írták: kran-csenk kruncs!

Gida egyszer meghallotta, hogy édes atyja és Katinka a szomszédszobában Lizáról és ő róla beszélnek. Hogy mit beszélnek, azt nem érthette meg, de a neveket tisztán hallotta.

— El vagyunk árulva! mondta Lizának.

Liza elsápadt, Gida fejében kalandos szökési terv kezdett megfogamzani. Nem egészen komolyan, de nagyon részletesen elgondolta, hogy Melbourneba szökteti majd Lizácskát. Melbourne iránt különös előszeretettel viseltetett, már a

földrajzi órákon is szívesen hallotta ezt a kellemes csengésű nevet. Láta magát, a mint széleskarimájú kalappal a fején és baltával a vállán kilép az őserdőből, Liza pedig, operai parasztjelmezben, a kis faház padján várja . . .

Nem mehettek Melbourneba, közbejött valami.

Anna napján, Gyurkovicsné nevenapján, cigányszó mellett egy kis ivás volt a házban. (A „kis“ jelző csak az ivók számára, de korántsem az elfogyasztott bor mennyiségére vonatkozik.) Este felé a fiatal urak kissé hangosan viselkedtek a verandán, a mennyiben földhöz vagdosták a poharakat, a melyekből a háziasszony egészségére ittak, ezüsttálczákat raktak a czimbalomra, ököllet verték a nagybőgő fenekét és szapora

revolverlövészek közt huzatták el a Gyurkovicsné kedves nótáját: Maros vize folyik csendesen . . .

Az öregebbek, köztük az ezredes is, a dohányzó-szobába vonultak és tarokkozni kezdtek, a tarokkot csakhamar ferbli váltotta fel.

Most már Katinka asszony is közéjük telepedett és kártyát kért. Értette a játékot, csak egy hibája volt: irgalmatlanul csalt. Ha besöpörte a bankot, a lapját csak úgy mutatta fel, ha összekulcsolt kezekkel könyörögtek neki a partnerek, — néha fel sem mutatta, inkább visszaadta a pénzt. A bankkal állandóan komplikált elszámolási viszonyt tartott fenn, melylyel kétségbe ejtette a férjét. A nagybátyja már nagyobb összeget ajánlott fel neki, végkielé-

gítésül, csak hagyja abban a játékot, — az ezredes pedig, mikor rajtakapta valami újabb turpisságon, a tenyerét reátette az asszony pénzére és kijelentette, hogy a pénzt szét fogja osztani a vesztesek közt. Katinka asszony úgy akarta megmenteni a zsákmányát, hogy hirtelen elfújta a lámpát és a sötétségben összeseperte a bankókat.

A következő pillanatban négy gyújtó is világított a szobában, de — csodálatos! — a kártyások közül senki sem nézte a pénzét, mindenki Gidát és Lizát nézte, a kik egy kis kereveten ülve, addig szerényen kibiczkedtek.

— Érdekes! mondta az ezredes; azzal meggyújtott még két gyujtót.

A megszeppent Liza fejecskéje ott pihent a Gida mellén, arca lángvörös

volt, halkán nyöszörgött, de szabadulni nem tudott, mert a haja beleakadt a Gida melltűjébe. (Ez a melltű különben turbános szerecsen-fejet ábrázolt.)

— Lám, mondta a nagybácsi, a jegyesek is a zavarosban halásznak?

Katinka kiszabadította hugát kellemtelen helyzetéből, aztán egy kis pofont adott neki, — neki is egyet, meg Gidának is egyet.

Gida, sápadtan az izgatottságtól, a leány elé állott, aztán, heroikus mozdulattal, fölemelte a kezét.

— Igen, — ő az én jegyesem!

— Hiszen az nem ujság, mondta ásítva az ezredes, a ki éppen a pénzét olvasta.

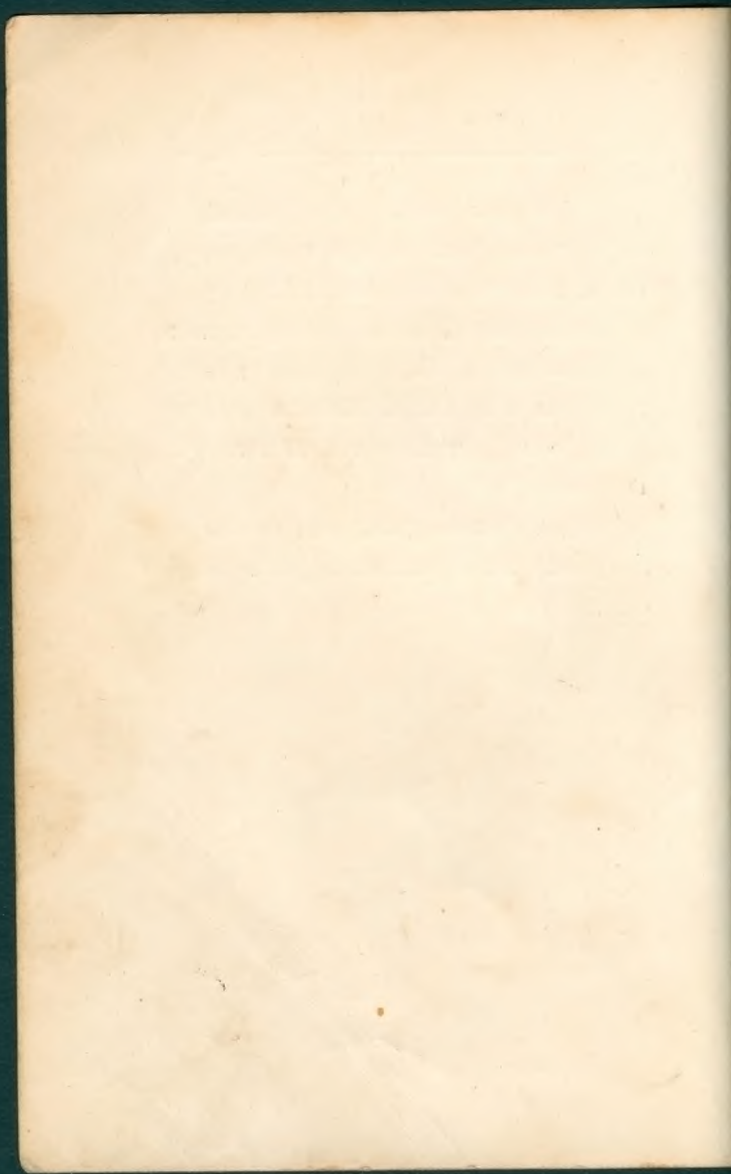
— Szeretem és feleségül fogom venni! mondta Gida fenyegető hangon.

— Hát téged mi lelt? Hogy feleségül fogod venni, azt az egész vármegye tudja, azért nem kell kiabálni!

Azután osztani kezdte a kártyát, mert ő volt a soros. Gida és Liza kisompolyogtak a szobából. Katinka utánuk ment, bankjegyeket rázva ki a ruhája ujjából.

— Igaz, gyerekek, a mama úgy akarja, hogy október első felében legyen a lakodalom...

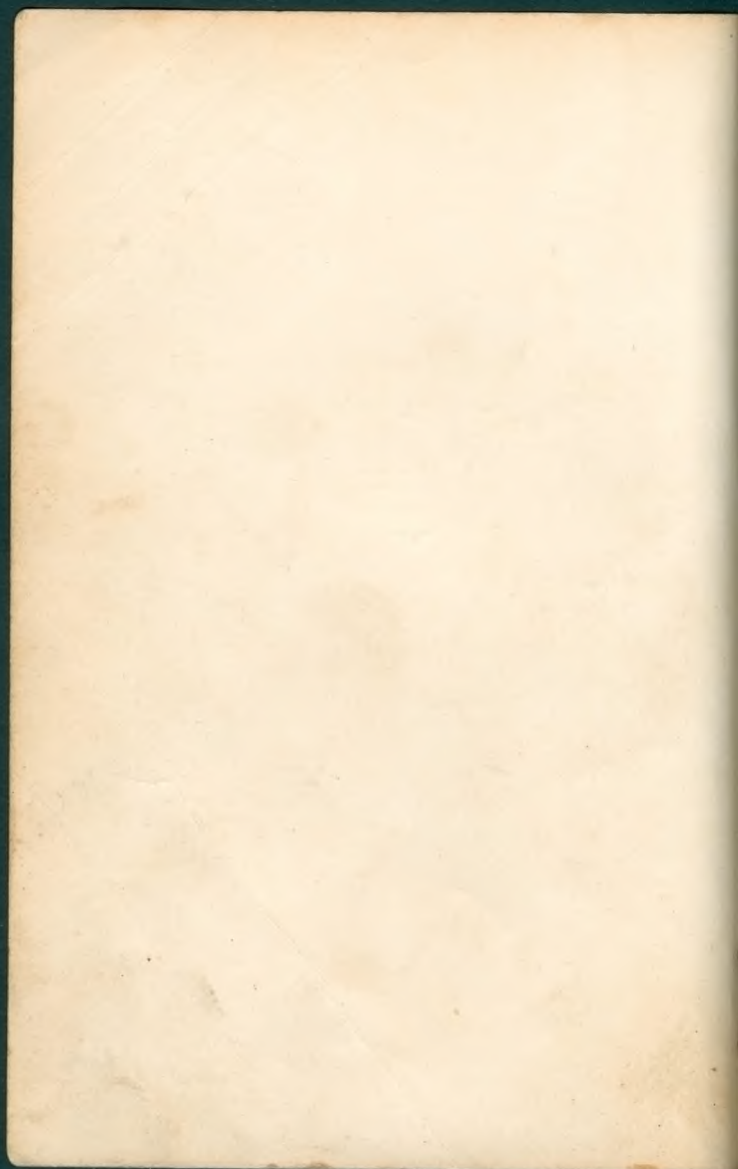

VI.

Miczi.

Miczi.

A Gyurkovics-családban megesett az a különös dolog, hogy Miczit, a legkisebbiket, férjhez kellett adni, mielőtt még Klárika, a hatodik leány, főköttő alatt lett volna.

A folytonossági elv e megszegésében egy csepp perfidia is közreműködött Gyurkovics Miczi részéről. Klárikát ugyanis, miután a farsangi hadjárat eredmény nélkül végződött, rokonok kíséretében Füredre küldték. A rokonok egész nyáron ott tartották a leányt, oly ürügy alatt, hogy kitűnő kombinációjuk van Klári számára.

Gyurkovicsné, a ki a nyári hadjá-

ratra új ruhatárral szerelte föl hatodik leányát, egy gyöngé pillanatban megengedte Miczinek, hogy viselje otthon a Klárikától levetett hosszú ruhákat. Megengedte neki, de egyszersmind a gyermekszobába való visszakergetés terhe alatt lelkére kötötte, hogy ne merészelje a nagy leány jogait bitorolni.

A hetedik megígért mindent. Óh, — ő nem fog bálba kíváncsozni, ő nem is törődik a fiatal emberekkel. Ő jobb szeret az édesmamával lenni. Kaczérsággal gyanúsítják, — hogy kell kaczerkodni? Miczi nagyon szeretné tudni, hogy kell kaczerkodni!

A hetedik megígért mindent. Mihelyt aztán a sarkát verte a hosszú szoknya, egyszerre fölébredt benne a Gyurkovics-vér. Kikereste magának a várme-

gyében a legderekabb fiatal urat és azt mondta magában: Szeretnék ennek a felesége lenni! És mivel a szóban forgó fiatal ember egyelőre még nem volt hajlandó tudomást venni a legkisebbik Gyurkovics-leány exisztenciájáról, Miczi addig kötekedett vele és annyit kellemtelenkedett neki, míg Sándorfy, — ez volt a jó ember neve, — tudomást nem vett róla, sőt, a békesség kedvéért, feleségül is nem vette.

Az anya gyöngeségének az lett az eredménye, hogy Miczinek kérője akadt, a füredi rokonok pedig gondosan kerülgették leveleikben a sokat emlegetett kitűnő kombinációk kérdését. Gyurkovicsné csak azért egyezett bele a Miczi házasságába, mert a hetedik volt a legkisebbik és így nem kellett attól tar-

tania, hogy a folytonossági elv megszegése veszedelmes preczedenst fog alkotni a családban.

A hetedik leány eljegyzése után külföldben azt kezdték hircsztelni, hogy Klárika és Miczi tulajdonképpen ikertestvérek és hogy Klári eddig csak azért ment idősebbik számba, mert vagy hatvan perczczel előbb látott napvilágot hugánál.

Elbeszélésemet azzal kezdem, hogy Gyurkovicsék átkocsiztak a Keményék dolovai pusztájára. A nagyságos asszony, a ki legkisebbik leányával szemben különben is nagyon engedékeny volt, szemet hunyt, mikor Miczike a sokat emlegetett hosszú ruhában ült fel a kocsiba. Meg volt róla győződve, hogy Keményéknél nem fognak idegen emberrel találkozni, kellemetlenül is érin-

tette hát az, mikor a verandán nagy társaságot talált együtt, egy csomó leányt meg öt-hat fiatal urat.

A fiatalok aztán egész délután lawn-tennist játszottak, később a cseléd-udvarban bomlottak és Gyurkovics Miczi vezérlete alatt bejárták az ólakat és istállókat. Egy-egy okosszemű tehén szarva elől sikongva hátráltak meg, egy-egy rózsás orru, buta borjura azt mondták: beh édes!

Mikor a vendég-istállóba értek, a Sándorfy Mihály szürkéi hátrafogták a fülüket és nyugtalankodni kezdtek.

— Tessék vigyázni, a lovak harapósak! szólt a szilvakék kocsis az istálló homályából.

Gyurkovics Miczinek megint eljárt a szája.

— Akár a gazdájuk!

A fiatal urak összemosolyodtak, a leányok pedig könnyökön taszították egymást... Se baj! Sándorfy odafönn ferblizett az öregekkel. Miczi, talán csak azért, hogy kibékítse a szilvakék kocsist a gazdáján esett sérelemért, kedélyeskedni kezdett vele.

— Jó volt az ebéd? Adtak magának bort is? Ha kell még, csak nekem szóljon.

Majd ki akartak menni a méhesbe. Kemény Margit, a házi kisasszony, megígérte a vendégeinek, hogy mutat nekik egy méhkirálynőt. A városi leányokat ez nagyon érdekelte, talán azt képzeltek, hogy a zümmögő királynő kis arany koronával a fején sétál a viaszlépen.

Utközben megeredt az eső. Kövér cseppek verték az arcukat, aztán zuhogó nyári zápor szakadt rájuk. Az egész társaság hangos futásnak eredt a kastély felé, legelőül Miczi szaladt könnyű szarvas-ugrásokban. A százránczu parasztszoknyáját fölkapta a fejére.

Mikor megint együtt voltak a leányok szobájában, elrestelték magukat a gyerekes hajsza miatt és a fiatal hölgyek egyszerre komolykodni kezdtek.

Gyurkovics Miczinek közbe megint eljárt a nyelve.

— Még se jött meg Horkay Feri? kérdezte. A hol Horkay Feri nincs, ott nincs is mulatság.

A társaság apró csapatokba verődött, melyek a kis székeken, kereveteken

ültek, könyököltek. A leányok szobájában különben veszedelmes volt a tartózkodás; a hová az ember csak nyult, az asztalokról, fali állványokról törékeny csecsebecsék pottyantak le.

Néhányan a házi kisasszony mellett térdeltek, a fiókos szekrény körül, a hol Kemény Margit a ritkaság-gyűjteményét mutatta be.

— Ezt a sarkantyút a duhaj Elefántovics veszítette el a daruvári bálon . . Ezt a kis pávát meg Horkay Feritől kaptam, tizenhatodik születésnapomra. . . Ez a szép papirlegyező is a daruvári bálról került, — rajta is van a daruvári grófok czimere . . . A hátulján förtelmes torzkép: a Horkay Feri önarcképe . . . Ezzel a két pisztoly-golyóval verekedett volna meg Szilágyi

Jankóval a monoklis Elefántovics, ha apa idejekorán ki nem békíti őket . . .

Sándorfy Mihály, a szilvakék kocsis és a harapós szürkék gazdája, belépett a szobába. Ebéd után a lármás fiatalságtól a csendes öregekhez menekült volt, időközben azonban az öregek derekasan felöntöttek a garatra és miután egy torontáli örmény úr ferblin elnyerte minden pénzüket, nagy hangon politizálni kezdtek, Sándorfy tehát jónak látta visszamenekülni a fiatalok közé.

Jó ideig kereste a helyét, aztán letelepedett egypár pletykázó fiatal ember közé. A fiatalok suttogó hangon beszéltek, éppen valami asszonyi dolgot hánytorgattak.

— Kitől tudod? kérdezte Sándorfy.

— Horkay Feri mondta . . .

— Akkor biztosra veszem, hogy hazugság . . .

Halkan beszélt, az öblös hangja mégis elhatott a Gyurkovics Miczi fülébe. Az ég tudná, hogy mi járt a hetedik Gyurkovics-leány fejében. Már a mióta Sándorfy belépett a szobába, a nélkül, hogy neki külön köszönt volna, egyre rajta jártatta a szemét. Most két lépést előre tett, kiegyenesítette nyulánk termetét és azt kérdezte Sándorfytól:

— Kiről beszél, kérem?

Régóta ismerték egymást, de most váltottak először szót életükben. Sándorfy meghökkenve nézett a leányra.

— Bocsánat. . .

— Ön azt mondta valakire, hogy hazudik, folytatta Miczi a felindulástól remegő hangon. — Az ilyet nem kell

suttogva mondani, hanem hangosan, hadd hallja meg az is, a kit illet...

Sándorfy Miska kissé elpirult, de aztán elnevette magát.

— De nagysádkám? Csak nem akar belém kötni?

Igenis, bele akart kötni ebbe a kiállhatatlan fertálmágnásba, a ki őt is, a kompániáját is, olyan nagyúri dölyffel lenézte... Ha az egész vármegyében nincs annyi emberség, ő benne van... A mi verekedő kedv és felforgató ösztön a dalmata vérében pezsgett, az mind ott villogott a szemében és ott idegeskedett az orra czimpája körül...

Sándorfy Mihály azt mondta:

— Jól van hát: Horkay Feriről beszéltem... Azt mondtam, hogy hazu-

dott... Sajnálám, ha ezzel gyöngéd
ézelmekeket sértettem volna meg...

— Gavallér ember nem mond ilyet
másnak a háta mögött... Tessék a
szemébe mondani... Vagy ha nincs
hozzá bátorsága, majd megmondom
neki én...

A leányok meg voltak rémulve, a
fiatal urak pedig zavartan pödörgették
a bajuszukat. Radványiné, a Gyurko-
vicsné menyecske-leánya, félrehívta Mi-
czit és titokban egypár pofont ígért
neki, Sándorfy Mihály pedig a szom-
széd szobában idegesen gombolgatta a
kabátját.

— Ki ez a kis leány? Mit akar tő-
lem? Honnan tudjam én, hogy szerel-
mes Horkay Feribe?

Majd, azt mondta:

— Sohasem hittem volna, hogy ebbe a bubos galambba annyi méreg fér!

Egy ideig még kerülgette az öregeket, de nem jól érezhette magát a kastélyban. Félóra múlva már látták, a mint a szakadó esőben sebesen hajtott el az ablak alatt. Behajtott a városba, fölment a kaszinóba, megkereste Horkayt és elmondta neki, a mi a kastélyban történt. Horkay, a ki három nap óta egy utazó biliárd-mesterrel viaskodott a karambol-asztalon, megkrétázta a dákóját és azt mondta:

— Ugy látszik, nekünk most verekednünk kell?

— Ugy látszik, hagyta rá Sándorfy.

Másnap meg is verekedtek. Pisztolyra álltak ki, de Horkay nem talált, Sándorfy pedig eldobta a pisztolyát és meg-

hívta az egész társaságot vacsorára. Ezzel a Horkay-Sándorfy ügy el volt intézve a lovagiasság szabályai szerint, a Sándorfy-Gyurkovics ügynek azonban folytatása lett a daruvári csónakosok piknikjén.

A daruvári csónakosok ladikot keresteltek, és ez alkalomból összecsdítették az egész vármegyét.

Gyurkovics Miczi három napig nagy szakértelemmel magyarázgatta az édes anyjának, hogy a ladik-keresztelés nem bál és hogy arra gyermekeket is szokás elvinni. E jogczimen aztán őt is elvitték a daruvári füzes erdőbe.

Gyurkovicsné ő nagysága utóbb nagyon megbánta elhatározását, mert a legkisebbik leánya — miért, miért nem — megint csinos kis botrányt rendezett

Sándorfy Mihálylyal. A nagyságos aszszony a fejére is olvasott aztán.

— Hát jogász vagy te, vagy huszártiszt, hogy nem mehetsz el egy ember mellett úgy, hogy bele ne köss?

A második négyes után Sándorfy ugyanis csendes kétségbeeséssel lépett a nyári tarokkasztalhoz, a hol Gyurkovics képviselő a beszámolóját tartotta. Azt mondta:

— Kérlek, Milán, ha ez így folyik tovább, a kis hugod engem ki fog üldözni a világból... A csárdásban egymás után össze akart veszíteni a három Elefántoviccsal, — azt állította, hogy készakarva meglöktem, — a négyesben pedig kezet se fogott velem... Pedig egész délután feléje se mertem menni, mert tudom, hogy ki nem állhat...

A képviselő azt mondta :

— Ha nevetlen a gyerek, fülön kell fogni.

Azzal kívágta a skízt.

Sándorfy pedig elgondolkozott. Ez a kis vipera, az ő érthetetlen ellenszenvével, még valami komoly kellemetlenséget szerezhet neki. Furcsa is volna, ha ő, a ki különben némi sikerrel üzte a szőke és barna viperák szelidítését, szép szerével ki nem tudná szedni ennek a méregfogait !

Csinos ellenségét a tánczhely mögött találta. Ott ült egy sörös hordón, két sarkával a hordón dobolt és óriási papirlegyezőjével hűsítette kipirult arczát.

— Miczi kisasszony, nem haragszik, ha háborgatom ?

A hetedik Gyurkovics-leány pedig

semmit sem gyűlölt annyira, mint azt, ha valaki kisasszonynak szólította. Ő nagysád volt, — kisasszony a szobaleánya. Fagyosan mérte hát végig Sándorfy Mihályt.

— Mi tetszik?

— Az egész vármegye magasztalja önt az őszinteségeért . . . Én azt is tudom, hogy lovagiasan, mondhatnám gavallérosan gondolkozik, — a mi a nők-nél nem mindennapi dolog . . . Éppen azért kérem, mondja meg egész őszintén, miért gyűlöl ön engem?

— Érdekli? kérdezte Miczi gúnyosan.

— Nagyon!

— Lássa: nem szeretem a képzelődő embereket.

— És engem annak tart?

— Annak! volt a száraz hangon adott, kurta felelet.

— Biztosítom, hogy téved . . . Ha annyi fáradságot venne magának, hogy egy kicsit tanulmányozna, meggyőződnék róla, hogy téved . . .

Miczi vállat vont, hogy mindez őt nem nagyon érdekli. Azzal leszállt a hordóról és a tánczhely felé ment, szó nélkül faképnél hagyva Sándorfyt.

A fiatal ember nevetett is, meg boszszankodott is, mikor pedig a rendező a füzértánczhoz szólította a párokat, kétségbeesett gondolata támadt. A nyári ruhák labirintjában megkereste Miczit.

— Nem tánczolná velem a kotillont? kérdezte vakmerően.

Nagy meglepődésére Gyurkovics Miczi azt mondta:

— Nem bánom, -- de előbb le kell ráznom a nyakamról egy másik tánczost.

Az a másik tánczos különben Horkay Feri volt, a ki a Kemény-kastélyban lefolyt jelenet óta kötelességszerűen udvarolt Gyurkovics Miczinek. (Az egész világ azt beszélte, hogy a kis leány őt esze nélkül szereti.)

Gyurkovics-leánynyal kotillont tánczolni, minden körülmények közt veszedelmes vállalkozás volt. Pedig Miczi a Gyurkovics-leányok közt is számot tett. Volt ugyan egy kis testi fogyatkozása: ha az ember erősen a szeme közé nézett, észrevette, hogy a bal szemének a pupillája egy-két milliméterre magassabban áll, mint a jobb szeme. Nem merném éppen ráfogni, hogy bandsalitott, csak azt tudom, hogy révedező, álmatag pillantása volt, a mi különös ellentétben állott határozott modorával.

A mellőzött Horkay Feri egy cseppét sem csodálkozott Miczi viselkedésén; azon sem csodálkozott, mikor egy pár nap múlva keresztül lovagolt a Gyurkovicsék falván és a ház előtt a Sándorfy szürkéit látta.

Pedig Sándorfy csak azért járt ott, mert Gyurkovicsnéval egy svájczí bikára alkudozott. Tizszer is megnézte a bikát, aztán egy pár forintért tovább czigánykodott az asszonynyal, közbe pedig sódarban és káviárban beozsonnáta a differenciát.

Indulás előtt Miczivel rendesen a ház előtt sétáltak fel s alá. Néha kihallatszott a Gyurkovicsné hangja.

— Merre jársz, Miczike?

— Sándorfy bácsival beszélgetek.

A bácsi szó megnyugtatta ő nagy-

ságát, pedig Miczi, négyszemközt, csak hallja-magázta és miskázta Sándorfy Mihály urat.

Mikor Sándorfyt, a ki tartalékos volt, behívták az őszi hadgyakorlatokra, megvette végre a bikát. Utána még egyszer eljött, hogy tisztí atillában mutassa magát.

Alkonyatkor elbúcsúzott a kis leánytól és kissé elbúsulta magát. A kapu alatt még sugdosni kezdtek.

— Lássa, Miczike, ha az ember magával beszél, szívesen elfelejtené néha, hogy maga még kis leány.

— Nem is vagyok én olyan kis leány, tiltakozott a hetedik szeliden.

— Bolondság erről beszélni; de szeretném, ha két évig ilyen maradna hozám, mint most . . . Ilyen édes és jó . . .

— És mi lenne aztán két év múlva? kérdezte Miczi, naiv kíváncsisággal.

A csordás gyerekek, éktelen sikoltzással és nagy porfelhő közepett, teheneket kergettek az udvarba. Mikor megint elcsendesedett minden, Miczike újra megszólalt:

— Tudja, Miska, mondok én magának valamit. Ha maga nekem valamit mondani akar, nem is kell két évig várnia, mert én két évvel idősebb vagyok, mint vagyok . . .

Miska persze ezt nem értette. A hetedik megmagyarázta neki:

— A mama, csupa óvatosságból, az egész generációnk éveiből kettőt elvett, úgy, hogy mi valamennyien két-két évvel idősebbek vagyunk . . . Hanem ezt csak magának mondom . . .

— És hány esztendő most? kérdezte Sándorfy.

A hetedik Gyurkovics-leány sokáig küzdött magában, aztán az ősi ösztön győzedelmeskedett benne. Nem árulta el a családi titkot, csak annyit mondott:

— Kettővel több vagyok, mint gondolja.

A kapu alatt folytatott tárgyalásoknak az lett az eredménye, hogy Gyurkovics Miczi, a fegyvergyakorlatok alatt, nem akart semmiféle mulatságban részt venni, hanem finom, titokzatos mosollyal az ajka szélén, járt-kelt a házban, mint a gyermek, a ki valami titkot tud és nem akarja elárulni, de nagyon szeretné, ha mindenki leolvashatná az arczáról.

Egy másik gyanús szimptóma az volt, hogy Miczi egyízben azt kérdezte ő nagyságától :

— Ugy-e édesmama, örökké-t két k-val kell írni?

— Kinek akarsz írni? kérdezte a nagyságos asszony.

Miczi nem felelt, de aznap tintás ujjakkal jött az ebédhez.

Egyszer megint betoppant Sándorfy Miska, az őszi naptól kicserzett arczbőrrel, és Miczi korábbi utasításai alapján, beszélt az édesmamával...

Gyurkovicsné eleinte szörnyen megharagudott. Micsoda tolakodás ez Miczitől, mikor most Klárikán a sor? Első pillanatban arra gondolt, hogy leszedi a hetedik leányáról a hosszú ruhát, őt magát pedig visszakergeti a gyermek-

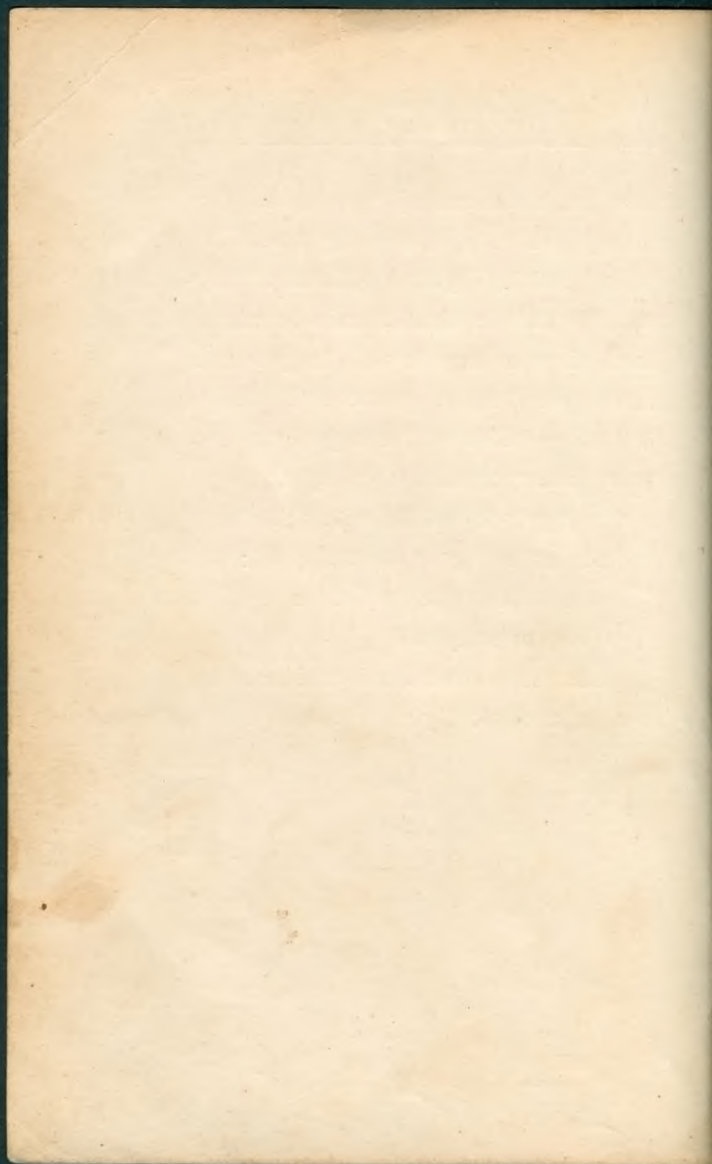
szobába. Aztán azon járt az esze, hogy talán jó volna Sándorfy figyelmét Klárikára terelni. Végül, a Klárikával folytatott izgatott levélváltás után és miután Miczi sírva erősítgette neki, hogy szereti Miskát és örökké szeretni is fogja, (örökké — két k-val!) a nagyságos asszony belenyugodott a dologba.

Már jegyesek voltak, mikor Sándorfy egyszer azt kérdezte a mátkájától:

— Mondja csak, miért is gyűlölt maga engem annyira?

— Mert nem akart észrevenni! mondta rá a legkisebbik Gyurkovics-leány.

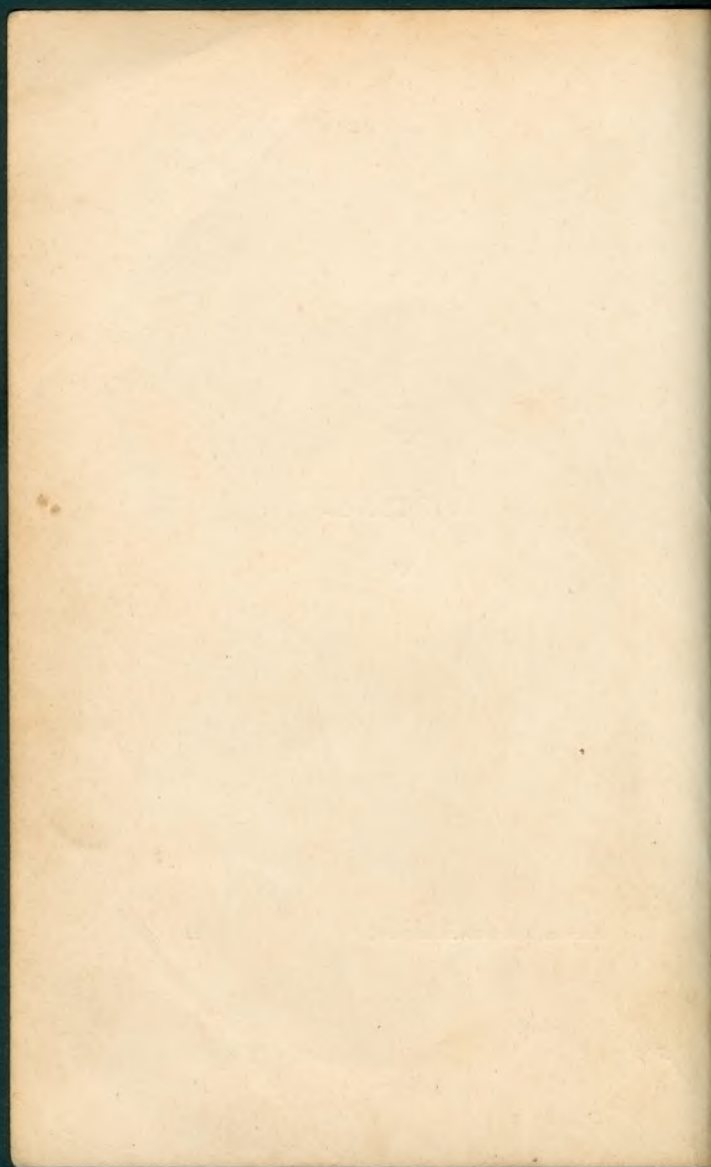

VII.

Klárka.

Klárika.

*

Nem szívesen, de mégis belenyugodtam már a kényszerűségbe, hogy Miczi eljegyzésével be kell fejeznem a Gyurkovics-leányok történetét, midőn az udvarias véletlen oly kellemes helyzetbe hozott, hogy most már beszámolhatok az utolsó leánynak, Klárikának, a viselt dolgaival is.

Vagy két hétig mulattam a Szerémségben, — mulattam a szó legéjszakázóbb értelmében, — aztán a gyorsvonnattal visszautaztam Budapestre. Mikor a vonat a bács-tamási stáció alatt járt, persze, hogy a Gyurkovics-leányokon járt megint az eszem. A Gyurkovics-

leányokon, meg azokon a tarka históriákon, miket Horkay barátom beszélt nekem róluk, mikor két héttel azelőtt összetalálkoztunk a vasuti kocsiban.

Később az országutra kezdtem figyelni, mely itt jó darabig párhuzamosan halad a vasuti töltéssel.

Az uton nyilsebesen ügető bricskát vettem észre, a bricska láthatólag a pályaudvart akarta elérni, még a vonat előtt. Izgalmas versenyfutás fejlődött ki az izzadtságtól ragyogó, kurtafarku jukkerek és a füstölgő, dübörgő szörnyeteg közt.

A kocsi bakján ketten ültek: egy vadászkalapos, piros arczu férfi, a ki sűrűn csördített ostorával a hámos füle elé, meg egy karcsú leány, a ki félkezével a nagy szalmakalapját fogta és

aggódva nézte a vonatot. A könnyű kocsi nagyokat zökkent a homokos úton, a papagályzöld inas két kézzel kapaszkodott az ülésbe...

A nyerges már mintha biczegett volna egy kicsit. Most egy pár ökrös szekér állta el az utat. A bricska nyilsebesen surrant át a szekerek közt maradt keskeny résen, tengelyével szinte súrolva a lőcsüket. Ha ez a vadászkalapos úr nem tud semmit a világon: a hajtásával is megkereshetné a kegyerét..

Óh, — hiszen ez Horkay! Horkay Feri! És a leány? A ki életében egyszer látott egy leányt a Gyurkovicsok véréből, az megismeri ezt a fajtát száz lépésről is...

A vonat füttyölt, a kocsi pedig eltűnt

a sűrű ákáczbokrok mögött. Mikor a pályaudvarba értünk, kinyitottam az ajtót.

— Meddig állunk itt?

— Bács-Tamás — egy percz! Már indulunk is! Mehet!

Ajtócsapkodás és harangszó... Horkay Feri le fog késni! Nem késett le. A vonat már megindult, mikor kipirult arczczal és nevetve szaladt be a peronra. Mellette, — őt félig tartóztatva, félig nógatva, — kaczagva, lihegve, kipirult arczczal, polkázó léptekkel futott a leány... Horkay egy ugrással fenntermett a kocsim nyitott ajtajában, aztán viasszaszólt:

— Holnapután megint itt leszek! Isten veled, Kláríka!

A kalapjával integetett, odakünn meg

kendőt lobogtattak utána. Horkay csak a vasúti hidnál vett rólam tudomást.

— Ni, — te vagy?

Odalenn két hét alatt annyira kineveltek, hogy köszönés helyett oda nyújtottam neki a szilvóriumos butyokost, melyet szerémi embereim akasztottak a nyakamba. Aztán számot adtunk egymásnak legujabb élményeinkről. Ő a Gyurkovics Miczi lakodalmáról jött, mely lakodalom éppen annyi ideig tartott, mint az én szerémi keresztem.

Horkay később a szivaros tárczáját kereste és kifordította különös szabásu vadászruhájának a zsebeit. Az egyikből egypár parafadugó esett ki, a másikban egy pár rózsaszín selyemkezttyüt talált.

Ösztönszerűen beszívta a keztyű illatát és azt mondta:

— A Klárika keztyűje nálam maradt!

— Igaz is, Horkay, — mi lesz a Klári hugoddal?

— Ami minden rendes leányból lesz: asszony!

— Ugyan? Oly gyorsan fordított köpenyeget? És talán már van is valakije?

Horkay nevetett.

— Meghiszem azt! Klárika már két nap óta menyasszony. Igaz, hogy nagy erőlködésembe került, míg nyélbe tudtam ütni ezt a dolgot... Három napig folyton innom kellett a Klárika kedvéért...

Nem értettem. Egy pillanatig azzal gyanusítottam Horkayt, hogy leitatott.

valami partiképes ifjut és úgy vette ki belőle a házassági ígéretet...

Időközben megtalálta a tárczáját és szivarra gyujtott. Majd csendesen elnevette magát. Nagyon jókedvűnek látszott és beszédes kedvűnek, mint valaki, a ki önmagával szerfölkött meg van elégedve. Nem is kellett sokáig faggatnom, elmondott mindent, a mit tudni akartam.

Elmondta az utolsó Gyurkovics-leány történetét, melynek tulajdonképen ez lehetne a czime: A bács-tamási lakodalom.

*

Hogy Gyurkovicsné hat leánya gyors egymásutánban férjhez ment és hogy a hetedik, — a ki korra nézve tulajdonképen hatodik volt, — végül szintén fő-

kötő alá került, abban, a nagyságos asszony és a kisasszonyok személyes érdemei mellett, nagy része volt a Horkay Ferencz ur odaadó buzgalmának.

Horkay Ferencz ur, a kit még a tulajdon édes kocsisa is csak Feri urnak szólított, alapjában véve nem volt mintaképe az erkölcsös életű ifjunak. Kártyásnak mondták és ivónak. Szeretném azonban, ha enyhítő körülmény számba vennék, hogy a kártyán rendesen nyert és hogy széles Bács-Bodrogban nem akadt emberfia, a ki őt valaha az asztal alá itta volna.

Olvasóim tudják, hogy mikor hét évvel ezelőtt az első Gyurkovics-leányt bálba vitték, Horkay, a ki akkoriban az első adósságok poétikus korát élte, nagy odaadással csapta mellette a szelet.

A támasi naiv urak azt mondták : Szereti a leányt, — tehát feleségül fogja venni ! Ez a diagnózis csak részben bizonyult igaznak : Horkay szerette Sárkát, de nem vette feleségül. Nem vette feleségül sem őt, sem Ellát, Katinkát, Terkát, Lizát és Miczit, a kikbe pedig együttvéve és külön-külön szerelmes volt.

Ugy találta, hogy hugoskáival pompásan lehet mulatni, de elvül tüzte ki magának, hogy ha valamikor reá szánja is magát a házasság szentségének fölvételére, semmiesetre sem vesz el olyan leányt, a kivel pompásan lehet mulatni.

A leányok meg úgy vélekedtek Horkayról, hogy a jókedvű isten is csárdás-tánczosnak teremtette, de *komolyan* nem szabad venni. (A Gyurkovics-leá-

nyok szájából figyelemreméltó nyilatkozat, ha meggondoljuk, hogy Horkay kétezer hold földet örökölt. Bácskai földet!)

Volt már alkalmam elmondani, hogy Horkay idővel beletanult a házassági agent provocateur szerepébe. Talán önvédelemből, talán csak malicziózus szeszélyből, sokat fáradozott a leányok kiházaitása körül, és ez irányban ő, a ki saját állítása szerint per tu volt minden kabátos emberrel az országban, hasznos szolgálatokat tett Gyurkovicsnének.

A nagyságos asszony idővel belső titkos tanácsosának tekintette a fiatal urat minden párti-ügyben és egyszer egészen őszintén azt mondta neki:

— Hanem Klárikát már nagyon szeretném férjhez adni!

Horkay elgondolkozva mondta rá:

— Félek, Klárikával még sok bajunk lesz!

Jól ismerhette a leányt, a kivel hugai közül legtöbbet és legszívesebben foglalkozott, az egyetlen Gyurkovics-leányt, a kit kis-baba kora óta tegezett.

Különös leány volt, egészen elütött a familiától. Csinosnak elég csinos volt, — Horkay szerint: veszedelmesen csinos is, — kaczerkodni is tudott úgy, mint a másik hat, de csak akkor, ha éppen kedve volt hozzá, rendesen nem volt kedve hozzá, néha pedig úgy viselkedett, mintha gyűlölné a férfiakat együttvéve, a kérőket pedig egyenkint.

A divatos férjvadászattal szemben ő valami különös visszaesést képviselt az ősi, kezdetleges állapotba, mikor a férfiaknak

még szerencsájöknek kellett tekinteniök, ha feleségül vehettek egy csinos leányt.

E hihetetlennek látszó állításom igazolására két esetre hivatkozhatom. Az utolsó farsangi hadjárat alkalmával, mikor Gyurkovicsék Budapesten mulattak, HorKay egyik bálon egy László nevű egyetemi magántanárt mutatott be Klárikának. Azt mondta:

— Klárika, ez fényes párti ám! Jó fiú, és szerelmes beléd... Tudod, afféle illatos poéta-lélek, a kinek rózsaszínű izé kóvályog a fejében... Szereti a nőiességet meg a szendeséget... Próbálj hát egy kicsit szendének lenni!

E felszólításnak az lett a váratlan eredménye, hogy Gyurkovics Klárika, miközben a professzor éppen a szende nőiesség nemesítő varázsáról beszélt neki:

szó nélkül átnyúlt az asztalon, elcsente a Horkay pezsgős poharát és fenéig kitta. Még hunyorított is Horkayra, mintha azt akarná mondani:

— Szervusz, öreg!

A szende nőiesség apostola nyom nélkül elillant a székéről.

A másik eset egy Semessey nevű földbirtokosra vonatkozott, a ki Horkay szerint nagy karakter volt és a kire csak egy testi fogyatkozást tudtak rábizonyítani: egy kicsit selypitett.

Az *s* betűt *f*-nek ejtette, *sistereg* helyett, példának okáért, azt mondta: *fif-tereg*. Semessey ur komolyan szerelmes volt Klárikába és alkalmasint meg is kérte volna, ha Klárika egy egész estén át rettenetes következetességgel *Femeffey*-nek nem szólítja vala. És mivel a selypi-

tés ragadós, mint az ásítás, a Gyurkovics kisasszony léhaságának az lett az elszomorító következménye, hogy az egész asztaltársaság selypíteni kezdett, sőt a vacsora vége felé Gyurkovicsné maga is Femeffeynek szólította Semessey urat. Femeffey — akarom mondani Semessey, a szende professzor példáját követve mindörökre elillant.

— Hát mit akar ez a leány tulajdonképpen? — kérdezte a nagyságos asszony boszusan.

— Nem akarom, hogy kötőféken hozzanak nekem vőlegényt. Ahhoz akarok menni, a kit szeretek.

Ő nagysága megbotránykozva kiáltott föl:

— A kit szeretsz? Hát azt képzeled, te azért vagy a világon, hogy szeress?

— Persze! Mi másért is? — kérdezte Klárka, megdöbbenő naivitással.

— Boldogtalan! Azért, hogy jó pártit csinálj!

A téli hadjárat eredmény nélkül végződött, nyárára pedig, rokonok kíséretében, Füredre küldték Klárikát. Hátha ott akad valami az ő számára?

Akadni akadt volna nem egy elfogadható kérő, ha a Klári fagyos malicziája vissza nem rettentí az óriási bácskai birtokokra pályázókat.

A rokonok panaszos leveleket menesztettek Gyurkovicsnéhoz, hogy Klárka igazán úgy viselkedik, mintha kolostorba akarna menni: fünek-fának elmondja, hogy egy ripszes garnitúra a hozománya és husz lekváros köcsög az apanage-a. Ha számon ké-

rik tőle hóbortját, sirva fakad és azt mondja :

— Nem akarok senkit és semmit !
Gyülölöm a férfiakat, mert alávalók . . .
A legalábbvaló köztük pedig — Horkay
Feri !

Horkay, a ki éppen ártatlan arczczal tarokkozott két Gyurkovics-fiúval a tamási verandán, mikor hirül hozták neki a Klárika üzenetét, elcsudálkozva mondta :

— Hát velem meg mi baja ?

Aztán megkontrázta a játékot. Pedig csakhamar világos lett előtte, hogy kár volt megkontráznia a játékot.

Klárika csak akkor került megint haza Tamásra, mikor a Miczi huga lakodal-mát ülték Sándorfy Mihálylyal.

Hogy mit értenek Tamáson lakodalom alatt, azt önök nem tudják. Csak egyet

mondok: Mikor az esküvő után harmadnap a nászúton levő fiatal házasságok első ízben összepereltek a velencei Bauer és Grünbaum-fogadó erkélyén, Horkay Feri akkor a tamási ebédlő asztalára csapott és azt mondta: Most kezd a lakodalom igazán kedélyes lenni!

Ötödnapra megettek és megittak Gyurkovicséknál minden megehető és megihatót, aztán a vendégsereg, Horkay indítványára, befogatott és muzsikaszó mellett, hosszú hintósorban haza kísérte az öreg Elefántovicsot. Az Elefántovicskastélyban aztán újból kezdték a mulatságot, míg megehető és megihatóságos találkozás a kamrákban és pinczékben. (Odaát ezt *pratizás*-nak hívják, jó dalmát szokás szerint.)

Gyurkovicsné megengedte Klárikának, hogy ő is részt vegyen a portyázásban. Utközben majd Horkay ügyel reá, Elefántovicséknál pedig lesz elég asszony, a ki gárdaszámba mehet. A leány hát fölmászott a Horkay homokfutójára.

Mikor végig robogtak a dolovai réten, Horkay a töltésen meglátta az ő Krumpholz barátját. Krumpholz a délvidéki pénzes svábok legpénzesebbike volt. Az apja mint építőpallér szakadt ide valahonnan, ő maga úr és több millió tulajdonosa volt, — a fiai, ha lesznek, majd a főrendiházban fognak ülni.

Horkay megállította a négy szürkéjét és azt mondta:

— Magunkkal visszük a svábot!

Krumpholz szabadkozott.

— Nem ismerem Elefántovicsékat!

— Majd megismered őket, ha iszol a borukból!

— Aztán csizmában vagyok, vadászruhában!

— Okos ember nem kívánhatja, hogy frakkban, lakban cserkészsz a fűzesben!

— Aztán velem van a lódoktor... Meghívtam ebédre!

— A lódoktort is magunkkal viszszük Elefántovicsékhoz!

A sváb és a lódoktor felkapaszkodtak az inasülésre, Horkay pedig a szürkék közé vágott és oda sugta Klárának:

— Te! Ugy nézd meg ezt a svábot, hogy három milliója van!

Klárika ekkor olyant mondott, a mit jónevelésből talán el kellene hallgatnom.

Én azonban nem vagyok jónevelésű ur, hanem naturalista író, a kinek minden szabad, és azért elmondom, mit mondott Klárika. Azt mondta:

— Fűtyülök a svábra, meg a millió-jára!

Horkay, a leány ellenséges magatartása ellenére is ragaszkodott hirtelen keletkezett ötletéhez: össze fogja hozni hugát a pénzes zsákkal. Ha sikerül, akkor megkoronázta eddigi házasságszerzési bravurjait. A sváb különben rokonszenves és csinos fiú volt, előkelő, férfias megjelenésű, — de jéghideg és halálosan unalmas.

Mikor a kastélyban megszólalt a cigány és összecsendültek a poharak, Horkay tisztában volt a helyzettel. Téréből nem lehet semmi, Krumpholz nem

fog a leányhoz közeledni, míg a három Elefántovics-fiu állja el útját. A három testvér már a lakodalom második napja óta életre-halálra udvarolt Klárikának, a sváb pedig sokkal indolensebb és józanabb, semhogy ezzel a három kötekedő, csél-csap novellahőssel konkuráljon.

A három Elefántovicsot tehát el kell tenni láb alól. Erre csak egy mód van; le kell őket inni az asztal alá. Jól van! Az Elefántovicsékat nem faragták olyan fából, hogy meghátráljanak bármi kihívás előtt, — mikor Horkay azt a merész megjegyzést koczkáztatta előttük, hogy ismert egy Elefántovics-urfit, a ki megivott egyszer egy trójanicza káposztalevest, aztán létrán vitték haza az édesanyjának: a három testvér rögtön ott hagyta a leányt, szembe ült Horkayval

és egy-egy sajtárnyi billikomot köszöntött reá.

Engedelmet kérek a kitérésért: a három Elefántovics-fiúról van egy kis mondani valóm . . . A keresztnévüket nem tudta senki, a vármegyében csak így hívták őket: Monoklis elefánt, — duhaj elefánt, — kamarás elefánt. A monoklis elefánt keveset beszélt, sokat ivott és még a gőzfürdőben sem tette le a monokliját. A duhaj elefánt nem viselt monoklit, de sokat ivott és ilyenkor hajtási és zuzási erőpróbákat rendezett az üvegeken, az asztalokon, a csillárokön és leginkább a tükrökön. A kamarás elefánt is szépen ivott, a nevét pedig onnan kapta, hogy nem volt kamarás.

Egy izben kérvényben fordult a királyhoz, a kamarási méltóságért. Magyar

nemesek voltak az Elefántovicsok, a családban pedig az a tradíció tartotta magát, hogy Zerinne, a nagy dalmát vajdának a véréből erednek.

Mikor odafenn, az udvari hivatalban, behatóbb vizsgálat alá vették az Elefántovicsok családfáját, három fölfedezést tettek. Kisült először, hogy az apjuk nem is volt nemes ember. Másodszor: hogy az öregapjuk nem volt dalmata, hanem virágzó sertéskereskedést folytatott Szerbiában. Harmadszor még kisült, hogy szépapjuk egyáltalában nem is volt. A körözött szépapa helyett egy szegyenkező hajadon emléke bontakozott ki a feledékenységek ködéből, egy Elefántovics nevű hajadon alakja, a ki egyedül viselte a család alapításának dicsőségét és felelősségét és annak ide-

jén makacsul megtagadott a család eredetére vonatkozó minden fölvilágosítást.

Elefántovics tehát nem lett kamarás, — ezért hívták a vármegyében kamarás Elefántnak, a kávéházban pedig méltóságos úrnak.

Ozsonna tájékán a monoklis elefánt érzékenyült és ríva kérte Horkayt, hogy vonja vissza azt a rút káposztaleves-rágalmát. A kamarás elefánt azt mondta, hogy ősei már a tizenkettedik században is híres ivók voltak, a duhaj elefánt pedig vontsövű pisztolyokat parancsolt a szobaleányoknál, hogy megverekedjék Horkayval, mindjárt itt az ebédlőben.

Vacsora után az utolsó Elefánt is beadta a derekát. A kamarás már előbb eltűnt, harmadnapra a szénapadláson találtak reá, és az Elefántovics-család

monografia-írója soha sem fogja tisztázhatni a kérdést, hogyan jutott fel oda. A duhaj elefántot, miután ölre ment egy cserepes kályhával és tettelegességre vetemedett a szalon-tükrökkel szemben, az öreg úr négy lakájjal lefogatta és a szobájába záratta. A monoklist maga Horkay vitte ágyába: ott elszenderedett szelíden, mint a gyermek, monoklival a szemében.

Horkay lángoló fővel tért vissza az ebédlőbe. Buzgalmában szinte elfelejtette, hogy miért is itta le a három Elefántot, és mivel az elért eredmény fölkellette becsvágyát, egy pillanatig kedvet érzett, hogy a Krumpholz lódoktorával is végezzon. Aztán észrevette, hogy a lódoktorral nem érdemes kikezdeni. Már csak szimulálja a józanságot, mereven ül

székén, ravaszul mosolyog, de nem mer fölkelni, mert hanyatt vágódnék.

Megkereste hát Klárikát. A szalonban talált reá. A többi asszony már mind elmenekült a lármás ivók elől, — Klári, a ki Tamáson, a nagyivók hazájában, már különb csatákat látott, egyedül ült a terem közepén álló kerek diván pálmája alatt. Azaz, hogy nem egyedül: a milliomos sváb ott könyökölt a kerevet másik oldalán, hátat fordítva a leánynak és az álommal küzködve.

Az egész ház álmos volt vagy mámoros, minden arczon meglátszott az éjjelezés nyoma: csak az aczélidegzetű Gyurkovics-csemete volt üde, nyugodt és közömbös. Egy kis boros poharat tartott a kezében, a borba piskótát mártogatott.

— Mulya sváb! gondolá Horkay magában. A te kedvedért ugyan kár volt megbirkóznom a három Elefánttal!

Aztán egy ötlete támadt, melyet e pillanatban fölötte ravasznak talált . . . Megvan! Féltékenynyé kell tenni a svábot! Ugy fog tenni, mintha nem venné észre Krumpholzt, azután életre-halálra udvarolni fog Klárikának. Ha nem agyag a sváb szíve: szikrát fog! Szinte büszke volt erre az ötletére . . .

— Hogy mulatsz, Klárika?

— Sehogy sem mulatok! Mindenki iszik, senki sem törődik velem. Te legkevesebbet törődöl velem!

Na, gondolta magában a fiatal ember,
— Krumpholz öcsém, ha soha sem hallottál még szerelmi vallomást, fülelj ide!

Bizonyos gyakorlatra valló biztossággal mondta Kláríkának :

— Ne beszélj így, Kláríka, mert nagyon megbántasz . . . Én sokat törődöm veled és többet gondolok reád, mint kellene . . . Te mindig csak afféle bácsiszámba vettél, Kláríka, pedig ha tudnád . . . Ej, miért is nem szabad szivem szerint beszélnem !

A sváb nem mozdult, de annál nagyobb változás ment végbe Klárin. Letette a poharat és lángvörös arczczal, ellenségesen csillogó szemekkel nézte Horkayt.

— Mit akarsz megint velem ? Mit beszélsz a szivedről ? Hát neked az is van ?

— Hogy van-e szivem ? Te tudod legjobban, Kláríka ! Soha Gyurkovics-leányt még annyira nem szerettem, mint téged . . .

A sváb még egyre nem mozdult, de Klárika lehajtotta a fejét, a szemében pedig könny csillogott. Horkay megszepent.

— Klárika! Mi bajod?

— Nekem nincs bajom! A többit már fuldokolva mondta: Ugy is tudom, hogy megint csak bolondítasz!

— Hát bolondítottalak már?

— Oh, — még kérded! A jégen, — aztán mikor táncolni tanítottál, harmadéve . . .

— De Klárika — hiszen ezt — minden Gyurkovics-leánynyal megtettem...

A leány haragos féltékenységgel támadt reá.

— Ah, — bevallod? Mindegyiket megcsókoltad?

— Azaz, hogy megálljunk! Nem csó-

koltam meg egyiket sem, csak téged, mert valamennyi közül legjobban szeretlek . . .

— Igen: szeretsz! Azért akarsz mindenkinék a nyakába varrni; Krumpholznak, a professzornak, mindenkinék másnak . . . De én nem megyek egyikhez sem, hanem meg szeretnék halni. . . .

— Ne beszélj bolondokat, édes Klárim!

Horkaynak különös gondolata támadt.

— Klárika, hallod, csak nem vagy szerelmes belém?

— Én? Gyűlöllek! — fakadt ki a leány zokogva.

Horkay a szemébe akart nézni, de Klárika eltakarta az arcát.

— Ne füllents, — dehogy is gyűlölsz!

Egy kicsit birkóztak, aztán a leány, szenvedélyesen zokogva, egyszerre ott

pihentette a fejét, a hová már oly régóta kívánczozott: a Horkay vállán.

— Dehogy is gyűlöllek, — mikor olyan nagyon szeretlek!

Horkay megindultan simogatta a Klárka barna haját.

— Igazán szeretsz? Egészen komolyan!

— Tudom, hogy nincs szived, — mondta Klárka fájdalmas makacssággal simulva hozzá, — és tudom, hogy nem is kellek neked, de azért nagyon szeretlek!

Horkay már egészen kijózanodott. Most hátrafordult és Krumpholzt kereste: a sváb mélységesen aludt.

Mikor Horkay reggel lehívatta Klárkát a kocsához, hogy hazavigye az édesanyjának, a leány kissé sápadtan, le-

hajtott fővel, szinte alázatosan jelent meg a kastély ajtajában. Ketten ültek a bakon, mögöttük a Horkay inasa. A csatornáig alig beszéltek egy szót, ott aztán a fiatal ember a leány kezébe adta a gyepelőt, hogy cigarettára gyujthasson. Klári biztos ököllel, meglepő erővel tartotta féken a négy szürkét. Mikor Horkay megint a gyepelő után nyult, a szijakkal együtt átfogta a leány kezét is, aztán Tamásig három kézre hajtottak. A kis ököl most már meg-megremegett a férfi kezében.

A tamási faluvégen egyszerre megszólalt Horkay. Halkan kérdezte:

— Igazán eljönnél hozzám!

Klári nem mert a szemébe nézni, de a makacs gyermek elszántságával mondta:

— Máshoz nem megyek.

Mikor Horkay megkérte Klári kezét, Gyurkovicsné ő nagysága elsikította magát nagy meglepetésében.

— Jézus Mária, — mit beszélsz !

— Igen. A kis leány megkérte a kezemet és mivel megköti magát, hozzá megyek.

A nagyságos asszony keresztet vetett magára. Aztán eszébe jutott valami.

— De hiszen — elvehetted volna akár az első leányomat is !

Horkay elgondolkozott e tétel igazságán, aztán a budapesti mentők jel-igéjét idézte :

— Mindnyájunkat érhet baleset !

Gyurkovicsné elővette a leányát.

— És te a Horkay kedvéért kosaraztál ki annyi tisztességes embert ? Tudod, kicsoda Horkay ?

— Szeretem! — válaszolt Klárika makacsul.

— Csapodár, léha ember!

— Bánom is én, — ha megver is: szeretem!

Ez már fanatikus beszéd... Hanem aztán egyszerre elmosolyodott Klárika, a győzedelmes, az ellenállhatatlan nőieség öntudatos mosolyával.

— Az én férjem nem lesz sem csapodár, sem léha... Az én férjem szeretni fog, mert úgy akarom...

Így esett, hogy Horkay Ferencz, a ki bizonyos kárörömmel segített hat Gyurkovics-leányt hat embernek a nyakába varrni, maga elvette a hetediket.

Gyurkovicsné ő nagysága megtétette az előkészületeket utolsó leánya lakodalmára, és a bács-tamási pulykák és

malaczok szívét megint sötét sejtelmek töltötték el.

Mikor nénjét, a dolovai Keménynét, a hét év óta nagy következetességgel ismétlődő családi eseményről értesítette, ilyen szavakkal végezte be levelét:

„... és ha most már Klárika is férjhez megy, akkor én egészen egyedül maradok a fiúkkal és nehezen fogom megszokni a nagy csöndességet. Azért szeretném, ha Margitkádát a lakodalom után hosszabb időre hozzám adnád Tamásra. Az Elefántovics-fiúk most sokat járnak hozzánk, a sváb is megígérte, hogy vizitelni fog és Mándics Béni is gyakori vendégünk. Az ember sohasem tudja! A svábben nem igen bizom, de Mándics Béni karakteres fiú, a kire az ember bátran reá bízhatná a gyermekét.

(Az apja reáíratja a tutajosi pusztát.)
Ha tehát hozzám adnád Margitkát, könnyen megeshetnék, hogy rendbe jönné a dolog közte és Béni közt. Ilyesmi magától megéri, csak alkalmuk legyen a fiataloknak. Erőltetni, persze, nem lehet, de én semmit sem gyűlölök annyira, mint azt a férjvadászatot, a mit mai napság a leányos anyák széltiben rendeznek . . .“

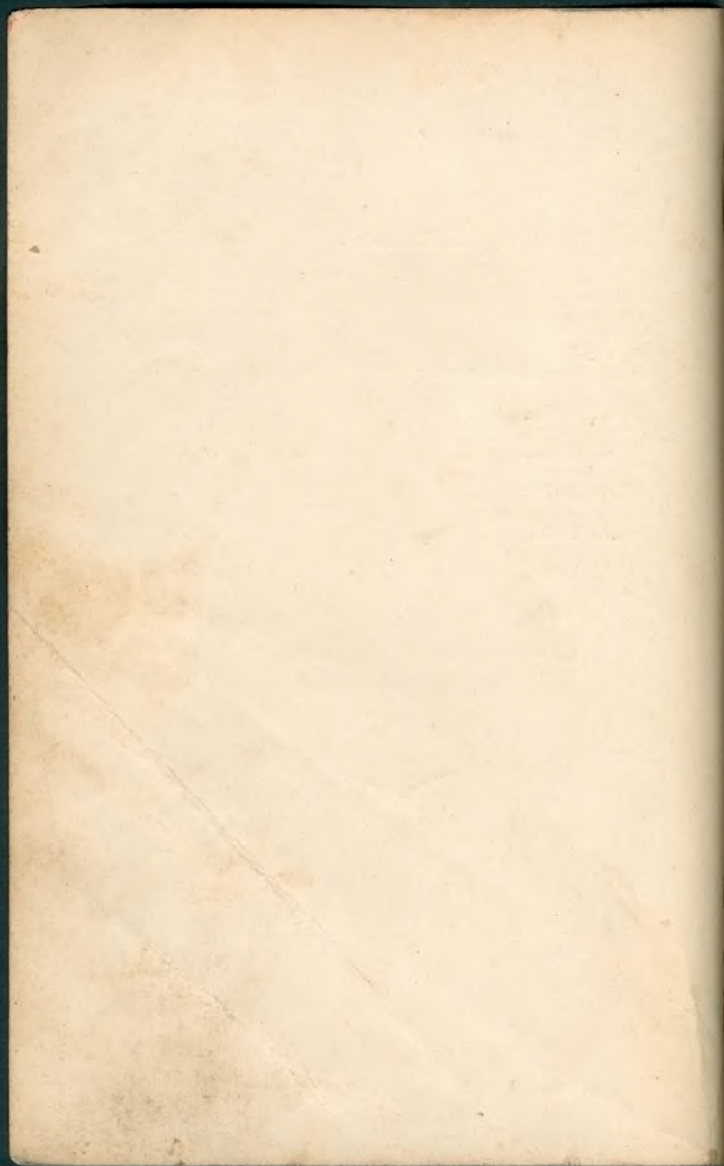

Tartalom.

	Lap
A Gyurkovics-leányok :	7
I. Sárika	25
II. Ella	51
III. Katinka	71
IV. Terka	99
V. Liza	119
VI. Miczi	149
VII. Klárika	179

Ujabb és jelesebb szépirodalmi munkák

JEGYZÉK.

Kredeti munkák:

Abonyi Árpád. <i>Fülfőházassága</i> . Regény	frt 1. —
Abonyi Lajos. <i>Magduska öröksége</i> . Regény 2 kötet. Kötve	„ 1. —
— — <i>A pénzes molnár románcza</i> . Kötve	„ —.50
Bársony István. <i>Dobogó szívek</i> . Elbesz.	„ 1. —
Bartók Lajos. <i>Régi lant</i> . Költem.	„ 1. —
Beniczkyné B. L. <i>Saját kezébe</i> . Reg. Kötve	„ —.50
— — „ <i>Ő az.</i> “ Regény. 2 köt. Kötve	„ 1. —
— — <i>A hegység tündére</i> . Reg. 2 kötet	„ 1. —
— — <i>Rang és pénz</i> . Regény 2 köt. Kötve	„ 1. —
— — <i>A vér</i> . Regény. Kötve	„ —.50
— — <i>A házasság titka</i> . Regény	„ 1. —
— — <i>Nyomavészett</i> . 2.40. Diszkötésben	„ 4. —
— — <i>Delila</i> 1.20. Diszkötésben	„ 2. —
Bródy Sándor. <i>Faust orvos</i> . Finom kiadás	„ 1.20
— — <i>Faust orvos</i> . Regénytár-kiadás. Kötve	„ —.50
— — <i>Emberek</i> . Elbeszélések	„ —.50

Szépirodalmi munkák jegyzéke.

Csepreghy Ferencz összes munkái, öt kötet	frt 5.—
Csiky Gergely. <i>Az elvált asszony.</i> Reg. két kötet. Kötve.....	„ 1.—
Czóbel Minka. <i>Költemények</i>	„ 2.—
— — <i>Maya.</i> Költemények.....	„ 1.—
Gyarmathy Zsigáné. <i>A havasok alján.</i> Elbesz. Kötve 50 kr. Diszkiadás füzve.....	„ 1.60
Herczeg Ferencz. <i>Mutamur.</i> 26 elbesz. 2-ik kiadás 1.40. Diszkiadásban. „	2.40
— — <i>Fenn és lemn.</i> Regény. Kötve... „	1.—
Irodalmi évkönyv az 1891. évre huszonöt író műveivel	„ 1.—
Jókai Mór. <i>A ki a szívét a homlokán hordja.</i> Kötve	„ —.50
Justh Zsigmond. <i>A puszta könyve.</i> Elbeszélések	„ 1.—
— — <i>A pénz legendája.</i> Regény.....	„ 1.40
Kabos Ede. <i>Harakiri.</i> Elbeszélések ..	„ 1.—
Kazár Emil. <i>Lég és föld. Kitérőlt évek.</i> 2 elbesz. Kötve	„ —.50
— — <i>A szivárvány.</i> Regény. Kötve ..	„ —.50
Kozma Andor. <i>Próza.</i> Elbeszélések 1.40 Diszkiadásban.	„ 2.—
— — <i>Versek.</i> 1 40. Diszkiadásban....	„ 2.—
— — <i>A kettő egy diszkiadásban</i>	„ 3.50

Szépirodalmi munkák jegyzéke.

Kozma Andor. <i>A tegnap és a ma</i>	1.50
Diszkötésben.....	frt 2 50
Kövér Ilma. <i>Damáz Margit.</i> Regény.	
Kötve.....	„ —.50
Lipcsey Ádám. <i>Gyöngyvirágok és kisebb versek.</i>	„ 1.—
Magyar Dekameron. 100 magyar író	
100 legjobb elbeszélése. Szerkesztette <i>Hevesi József.</i> — Egyegy kötet ára 1.50. Diszkötésben	
2 frt 40 kr. Az öt kötetet képező	
100 elbeszelés ára diszkötésben	
tokkal.....	„ 10.—
Makai Emil. <i>Énekek éneke.</i> (Salamon király örök szép szerelmi dalai)	
Köves J. rajzaival 1.50. Diszköt.	„ 2.50
Margitai Dezső. <i>Megölt lelkek.</i> Regény.	
Kötve.	„ —.50
Mikszáth Kálmán. <i>Galamb a kalitkában.</i> Kiss-Linek-Mühlbek rajzaival	
2 frt. Diszkötésben	„ 3.—
— — <i>A fészek regényei.</i> Elbeszélések.	
1 frt 50. Diszköt.	„ 2.50
— — <i>A lohinai fű.</i> 1 frt. Diszkötésben	„ 2.—
— — <i>A t. Ház.</i> Jankó János rajzaival	
1 frt 50. Diszkötésben	„ 2 50
— — <i>A beszélő köntös.</i> Regény	„ 2.40

Szépirodalmi munkák jegyzéke.

Mikszáth Kálmán. <i>A lohinai fű.</i> Elbeszélés. Kötve	frt	.50
— — <i>A fészek regényei.</i> Olcsó kiadás. Elbeszélések. Kötve	„	— 50
— — <i>Almanach 1888—93.</i> Minden kötet 15 elbeszélést tartalmaz legkiválóbb íróinktól. Ára diszkötésben „	„	1.—
Mudrony. <i>Ildeiné leánya,</i> regény. Két kötet	„	1.—
Petelei István. <i>A fülemile.</i> Elbeszélés. Kötve	„	— .50
Péter Dénes. <i>Jó kedvemből.</i> Elbeszélések „	„	1.20
Prém József. <i>Rozsdás czimerek.</i> Regény, 2 kötet	„	2.—
Rákosi Viktor. <i>Téli rege.</i> Kötve . . .	„	— .50
<i>A szárnyas kerék.</i> Elbeszélések, rajzok, karczolatok a vasuti életből „	„	1.50
Szathmáry Károly P. <i>Balassa Bálint.</i> Tört. regény. Kötve	„	— .50
— — <i>A legszebb hercegnő.</i> Reg. 2 kötet. Kötve	„	1.—
— — <i>A kiengesztelt átok.</i> Regény. Kötve „	„	— .50
Szomory Dezső. <i>Elbukottak.</i> Elbeszélések	„	2.—
Tábori Róbert. <i>Az élet folytatásokban.</i> Regény	„	1.—

Szépirodalmi munkák jegyzéke.

Tábori R. <i>Nagy játék.</i> Regény kötve	frt 1.—
Tolnai Lajos. <i>A jubilénsok.</i> Reg. Kötve	„ —.50
Tutsek Anna. <i>Az Ilva folyó partján.</i>	
Elbesz. 1.20 Diszkötésben.....	„ 2.—
Vadnai Károly. <i>Hosszu estékre.</i> Elbeszélések.....	„ 1.—
Váradi Antal. <i>Elmult évekből.</i> Elbeszélések. Kötve	„ —.50
— <i>Költemények</i>	„ 1.—
Varsányi Gyula. <i>Uria.</i> Tragédia öt szakaszban. Az 1890. évi Telekypályázaton 100 aranyat nyert mű	„ 1.—
Werner Gyula. <i>Anteusz.</i> Regény két kötetben. Kötve.....	„ 1.—

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

Marlitt E. összes regényei:

Diszkiadás képekkel.

<i>A vénkisasszony titka.</i> Regény 2. — Diszk. frt	2.80
<i>Gizella grófnő.</i> Regény 2.40. Diszk.	3.20
<i>A pusztai királylány.</i> Reg. 2.40. Diszk.	3.20
<i>Aranyos Erzsike.</i> Reg. 2. — Diszk.	2.80
<i>Második feleség.</i> Reg. 2. — Diszk.	2.80
<i>Bagolyvár.</i> Regény 2. — Diszk.	2.80
<i>A kereskedelmi tanácsos házában.</i> Reg. 2.40 Diszk.	3.20
<i>A Schilling-ház.</i> Regény. 2.40. Diszk.	3.20

Ohnet György regényei:

<i>A banya,</i> regény, két kötet.Kötve frt	1.—
<i>Lise Fleuron,</i> regény, két kötet.	1.—
<i>A Croix-Mort grófnők,</i> regény.	1.—
<i>Sarah grófnő,</i> regény, két kötet.	1.—
<i>Akarat,</i> regény, két kötet.	1.—
<i>Rameau orvos,</i> regény, két kötet	1.—
<i>Utolsó szerelem,</i> regény, két kötet	1.—
<i>A Pierre lelke,</i> regény, két kötet.	1.—
<i>A vasgyáros,</i> regény, két kötet.	1.—
<i>A gyűlölség adója,</i> regény.	1.—
<i>Nimród és Társai,</i> regény, két köt.	1.—

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

Beniczkyné Bajza Lenke válogatott regényei.

Beniczkyné Bajza Lenke regényeit *diszesen illusztrált* igen csinos kiállítású füzetekben bocsátjuk ki.

Egy-egy füzet ára 25 kr.

Minden füzethez egy különálló kép lesz csatolva, melyet Linek Lajos a kitűnő rajzoló készít.

A gyűjteményben eddig Beniczkynének a „*Nyomaveszett*” és „*Delila*” című regényei jelentek meg. Most folyik a rendkívül érdekesítő „*Az anyajegy*” s a jövőben is Beniczkynének csak a legkitűnőbb, részben egészen új, részben könyvalakban még meg nem jelent munkáit fogjuk hozni vállalatunkban.

Minden 2 hétben egy 25 kros füzet jelenik meg s minden hazai könyvkereskedésből megszerezhető.

Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel:
6 füzetre 1 frt 50 kr. 10 füzetre 2 frt 50 kr. —
20 füzetre 5 frt.

Singer és Wolfner könyvkiadóhivatala

Budapest, Andrássy-ut 10.

Mutatványul az első füzet kívánatra bérmentve küldetik meg.

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

*A legjobb, a legszebb és a legellerjedtebb képes
magyar gyermeklap.*

AZ ÉN UJSÁGOM.

Képes heti gyermeklap. Szerkeszti: PÓSA LAJOS.

„Az én Ujságom.” Ki ne ismerné Pósa bácsinak ezt a kedves aranyos kis gyermekujságját. Telve szebbnél-szebb mesékkel, elbeszélésekkel regékkel, versikékkel, gyönyörű képekkel; minden vasárnap beköszönt az ő apró olvasóihoz a kik türelmetlenül, szeretettel várják az ő legkedvesebb barátjukat. A legkitünőbb magyar írók: Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Sebők Zsigmond, Hermann Ottó, Rákosi Viktor, Bársony István, Herczeg Ferencz, Tábori Róbert, Bródy Sándor stb. irnak, mesélnek ebbe az ujságba, olyan szépen, annyi szeretettel, hogy ez a kis lap, rövid néhány év alatt a legkedveltebb és a legellerjedtebb gyermeklappá nőtte ki magát.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt.

Előfizetési pénzek küldendők:

Az én Ujságom kiadóhivatalába.

Budapest, Andrassy-ut 10.

✂ Mutatványszámok ingyen küldetnek. ✂

1400.000

